

Η ΑΡΧΑΙΑ ΜΟΥΣΙΚΗ

ΕΠΙΔΡΑΣΙΣ ΑΥΤΗΣ ΕΠΙ ΤΟΥ ΓΚΛΟΥΚ ΚΑΙ ΤΟΥ ΒΑΓΝΕΡ—ΕΙΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΕΠΙΔΡΑΣΗΙ
ΚΑΙ ΣΗΜΕΡΟΝ ΑΙΣΘΗΤΙΚΩΣ;

Οι ἀρχαῖοι! "Ελληνες θεωροῦνται ως οἱ κατ' ἔξοχὴν καλλιτέχναι τῶν εἰκαστικῶν τεχνῶν, ως ἐπιδιώξαντες τὸ καλὸν ἐν τῇ εὐγράμμῳ συμμετρίᾳ καὶ ἀρμονίᾳ τοῦ συγκεκριμένου καὶ εὐ- περιγράπτου, ὑπὸ δὲ τῆς αἰσθητικῆς ἐπεκλήθησαν «ἄνθρωποι τῆς ὄράσεως». Η μόνη ἐκ τῶν καλῶν τεχνῶν, εἰς τὴν ὁποίαν δὲν ἐκίνησαν ἐλευθέρως καὶ ὑψηλὰ τὰς πτέρυγας τῆς μεγαλοφυΐας των, αὐτοὶ οἱ μὲ τὴν γοργὴν καὶ ῥητικέλευθον πτῆσιν των εἰς τὸ ἀνεξερεύητον διάστημα τοῦ Πλεύ- ματος ἀνακαλύψαντες τόσους κόσμους τοῦ Ἀλη- θοῦς καὶ τοῦ Καλοῦ, εἶνε, φαίνεται, η Μουσική. Η Μουσικὴ εἶνε, λέγουν, η ἀχιλλειος πτέρνα τῶν Ἐλλήνων.

Καὶ ἐν τούτοις περὶ τῆς τέχνης ταύτης ώρι- λουν ἐνθουσιωδέστερον οἱ "Ελληνες ή περὶ πάσης ἄλλης αὐτὴν περιέβαλλον διὰ τοῦ μυστηριώδους καὶ θαυμαστοῦ καὶ αὐτὴν ἐθεώρουν ως ἀφετη- ρίαν πάσης τέχνης. Η Μουσικὴ εἶνε ή πρώτη καλλιτεχνικὴ ἐκδήλωσις τοῦ ἐλληνικοῦ πνεύμα- τος, τὸ κύριον ἔργον τῶν Μουσῶν καὶ τοῦ Μου- σιγέτου Ἀπόλλωνος. Χαρακτηριστικὸν εἶνε δτι Μουσαι τῶν εἰκαστικῶν τεχνῶν δὲν ὑπῆρξαν. Πολὺ δὲ πρὶν ή ὄνομά τι ἀρχιτέκτονος ή γλύπτου διασωθῇ ἀπὸ τὸ ρεῦμα τῆς λήθης τῶν προϊστο- ρικῶν χρόνων, ἐν τῇ μνήμῃ τῶν ἀρχαίων ἔζη- ὅλοκληρος Παρνασσός ὄνομάτων μουσικῶν, τῶν ὅποιων τὴν ὑπαρξίαν περιέβαλλεν ὁ πέπλος τοῦ

μύθου καὶ τῆς παραδόσεως, ὁ Ὄρφεus, ὁ Ἀμ- φίων, ὁ Λίνος, ὁ Ἰάλεμος, ὁ Μουσαῖος, ὁ Ἀρίων, οἱ κατανύσσοντες τὰ θηρία, οἱ μαγεύοντες τοὺς λίθους, οἱ διὰ τῶν τόνων κτίζοντες πόλεις, οἱ ζωοποιοὶ τοῦ νεκροῦ κόσμου, οἱ νικηταὶ τοῦ θανά- του. Εἰς τὴν ὑπεράνθρωπον καὶ θαυματουργὸν ἐπενέργειαν τῆς Μουσικῆς ἀπένεμον θείαν τιμὴν οἱ ἀρχαῖοι, τὴν δ' ἐκ τοῦ θείου καταγωγὴν τῆς τέχνης τῶν τόνων παρεδέχοντο οἱ "Ελληνες καὶ κατὰ τοὺς ιστορικοὺς χρόνους: «ἡ μουσικὴ, λέγει ὁ Σχλάτιχερ, ὁ διάσημος καθηγητὴς τῆς θεωρίας τῆς Μουσικῆς ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τοῦ Βερολί- νου, τοῦ ὁποίου ή περὶ ἐλληνικῆς μουσικῆς σοφὴ μελέτη ἐχρησίμευσεν εἰς ἡμᾶς ως βάσις τοῦ παρόντος ἀρθρου¹, ἡ μουσικὴ ἡτο εἰς τοὺς "Ελ- ληνας τεμάχιον τοῦ οὐρανοῦ καταβαίνον εἰς τὸν ἀνθρώπους, ὅπως ἀνυψώσῃ αὐτοὺς ὑπεράνω τῆς στενῆς ἀνθρωπίνης ὑπάρξεως, παρηγοροῦν τὴν λύ- πην, θαρρῦνον πρὸς μάχην, παροτρύνον πρὸς ἐργα- σίαν, ἐξεγείρον διθυραμβικὸν ἐνθουσιασμόν». Τὴν φιλοσοφίαν καὶ θεολογίαν τῶν Ἐλλήνων διαπνέει η Μουσική· τὰ οὐράνια σώματα ἡσαν διατεταγ- μένα κατὰ τοὺς μουσικοὺς νόμους τοῦ ρύθμοῦ, οἱ ἐπτὰ πλανῆται ὑπὸ τῶν πιθαγορείων ἐθεω- ροῦντο ως αἱ ἡγούμεναι χορδαὶ τοῦ οὐρανοῦ ἐπτα-

¹ Sind die Reste der altgriechischen Musik noch heute künstlerisch wirksam?

δὲν εἶνε ἐσφαλμέναι—τὴν λεγομένην λύδιον μέλος ἀπαλήν, γλυκεῖαν, γυναικώδη. Ποία ἐποχὴ ἔχει δίκαιον;

'Αλλ' ἀν δύο ἐποχαί, ἐν πνευματικῇ ἀναπτύξει καὶ καλλιτεχνικῇ ἀκμῇ εύρισκόμεναι, ἔχουν τόσον ἐκ διαμέτρου ἀντίθετον ἀντίληψιν τῆς ἀπλουστάτης καὶ θεμελιώδους ἐννοίας τῆς μουσικῆς, τότε πῶς εἶνε δυνατὸν νὰ ὑπάρξῃ ποτὲ ἀσφαλής καὶ ἀμετακίνητος βάσις τῶν μουσικῶν ἔργων; δὲν κινδυνεύουν δὲ ὁ Μόζαρτ ἢ ὁ Βετόβεν νὰ περιπέσουν εἰς λήθην ὡς ὁ ἔσχατος κινητῆς ποδῶν συνθέτης τετραχόρων, ἀφ' οὗ ἡ μουσικὴ εἶνε ἀπλῶς ζήτημα ὑποκειμενικῆς εὐαρεστήσεως;

Εἰς τὸ ἐρώτημα τοῦτο ἡ ἀπόκρισις δὲν πρέπει νὰ δοθῇ κατεσπευσμένως. Ἐκ τοῦ προχείρου καὶ ἀπαράσκευοι ἐν τούτοις ἡθέλησαν νὰ ἐκφέρουν ὄριστικὴν γνώμην ἐκεῖνοι, οἵτινες, ἀνιστόρητοι, δὲν ἔλαθον τὸν κόπον νὰ εἰσδύσουν εἰς τὴν μουσικὴν διάνοιαν τῶν ἀρχαίων. Ἐλλήνων, ἀλλὰ κατέστησαν ἀπλούστατα τὸ νεώτερον οὓς κριτὴν τοῦ ἀρχαίου μέλους.

Αἱ ἀπαιτήσεις, τὰς ὅποιας ἔχει ἡ τοιαύτη ἀνιστόρητος νεωτέρως καλλιθητικά παρὰ τῆς ἀρχαίας μουσικῆς, εἶνε ἀδικαιολόγητοι. Ἡ ἔξελιξις, ἡτις μεταβάλλει τὰ πάντα καὶ μάλιστα τὰς τέχνας, ἐπέδρασε περισσότερον ἐπὶ τῆς μουσικῆς. Ἐν ἔγαλμα μένει καὶ μετὰ δισχίλια ἔτη κατ' οὓς ιστοί ἀμετάβλητον καὶ εἶνε προσιτὸν ἀμεσώς εἰς τοὺς ὄφθαλμούς. 'Αλλ' ἐν μέλος, καὶ ἐν δεσμευθῆ γραπτῶς διὰ τῶν φθοργοστήμων, δὲν δύναται νὰ ὑποθληθῇ εἰς ἄμεσον κρίσιν. Τὰ μουσικὰ ἔργα δὲν εἶνε εἰκόνες τόνων ἀποτεινόμεναι ἀμέσως εἰς τὸ οὓς μας, ἀλλὰ συμβολικὰ σημεῖα ἀποτεινόμενα ἐν πρώτοις εἰς τὸν ὄφθαλμον. Τὰ σημεῖα ταῦτα, ἀτινα ἡσαν ἥδη ἐλλιπῆ κατὰ τὴν γραφὴν τοῦ μέλους καὶ ἔγιναν ἐλλιπέστερα κατὰ τὴν μεταγραφὴν αὐτῶν εἰς νεώτερα φθοργόσημα, εἶνε κακοὶ καὶ ἀναξίοπιστοι ἀγωγοὶ τοῦ μέλους. Καὶ κατὰ τὴν πρώτην γραφὴν τοῦ μέλους καὶ κατὰ τὴν δευτέραν ἀνάγνωσιν καὶ ἀπόδοσιν αὐτοῦ παρεισέδυσαν, κατ' ἀνάγκην, ὑποκειμενικὰ στοιχεῖα, τὰ ὅποια, φυσικῶς, τόσον ὀλιγώτερον συμφωνοῦν πρὸς ἄλληλα, ὅσον τὸ μουσικὸν συναίσθημα ἐν τῷ μεταξὺ μετεβλήθη. Δὲν δυνάμεθα νὰ γνωρίζωμεν πῶς καὶ διὰ ποίων προσθεμάτων τὰ μέλη ταῦτα προσήγοντο εἰς τὴν ἀκοήν, ὡστε νὰ εἴπωμεν πόσον διάφορα ἔγινοντο ἀντιληπτὰ ἀπὸ τὸ οὓς παρ' ὃσον δειχνύουν τὰ περισωθέντα σημεῖα. Τὴν ἀπὸ ἀτόμου εἰς ἀτομον καὶ ἀπὸ

στόματος εἰς στόμα ζωντανὴν παράδοσιν δέοντες ν' ἀντικαταστήσῃ ἡ ἐπιστημονικὴ ἔρευνα. Μόνον ὁ ἀγνοῶν δτι εἰς τὰς Συμφωνίας τῶν μεγάλων κλασικῶν οἱ ὁξύαυλοι, αἱ σάλπιγγες κτλ. ἀναγινώσκουν ἄλλως τὰ φθοργόσημα παρ' δ', τι εἶνε γραμμένα δύναται νὰ καταδικάσῃ ὡς φοβερὰς κακοφωνίας τὰ θαυμάσια ἐκεῖνα μέλη, μόνοι δὲ οἱ καλλιτέχναι οἱ κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν μουσικοῦ μέλους τίποτε μὴ προσθέτοντες ἐξ ἔσωτῶν δὲν θὰ μαντεύσουν δτι ἐνυπάρχει καὶ ἄλλο τι εἰς αὐτά. Διὰ τοῦτο δλαι αἱ ἀναγνώσεις ἀρχαίων Ἑλληνικῶν μελῶν ἔχουν τὸ σφάλμα δτι παρέχουν μόνον τὸν σκελετὸν τοῦ μέλους ἀντὶ ζῶντος σώματος μὲ σάρκας καὶ αἷμα.

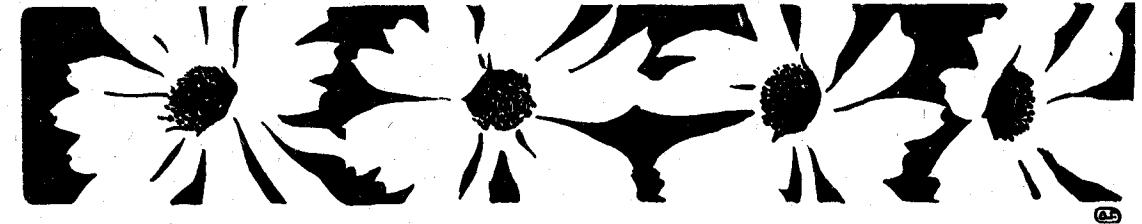
*

'Αλλὰ πλὴν τούτου αἱ μέχρι τοῦδε ἀναγνώσεις δὲν εἶνε ἐντελῶς ὄρθαι, τοῦτο δ' ἰσχύει πρὸ πάντων διὰ τὰς πρώτας δημοσιεύσεις τοῦ Δελφικοῦ ὅμνου.

Τὰ πλεῖστα τῶν λειψάνων τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς μουσικῆς περιορίζονται εἰς τὸ νὰ μεταδώσουν ἀπλῶς τὴν ὁξύτητα τῶν τόνων· τὴν διάρκειαν τῶν τόνων πρέπει νὰ φαντασθῶμεν ἡμεῖς. Τοῦτο εἶνε μεγάλη ἔλλειψις καὶ σπουδαῖον μειονέκτημα, καὶ ἐν τούτοις ἐκ τοῦδε ἐξαρτᾶται ἡ πλήρης κατανόησις τῆς ἀρχαίας μουσικῆς. 'Η διάρκεια τοῦ τόνου δίδεται διὰ τῶν λέξεων τοῦ κειμένου ἀσφαλῶς καὶ ἀναμφισθητήτως. "Ἄνευ κειμένου δὲν εἶνε δυνατὴ ἡ κατανόησις τοῦ ἄρματος, αὐτῆς ἡ θεμελιώδης ἀρχὴ τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς αισθητικῆς. Οἱ ἀρχαῖοι συγγραφεῖς ἐπαναλαμβάνουν μάλιστα ἀρκετά δτι ἡ γλώσσα καθώριζε καὶ τὴν ὁξύτητα ἔτι τῶν τόνων εἰς τὰ ἀρχαῖα μέλη. Καὶ πράγματι ἐὰν μετὰ τῆς ἀρχῆς ταύτης ἐξετάσωμεν τὰς ἀρχαίας μελωδίας, βλέπομεν αὐτὰς αἰφνιδιὸς ὑπὸ ἄλλο φῶς, καὶ ὁ σκελετὸς προσλαμβάνει ζωὴν καὶ κίνησιν.

'Ο φωνογράφος δύναται εὔκόλως νὰ μᾶς πείσῃ δτι δλοι κατὰ τὴν συνήθη συνομιλίαν συνδέομεν προσῳδίαν τινὰ πρὸς τὰς λέξεις. 'Η φωνὴ δὲν μένει εἰς τὸν αὐτὸν τόνον, ἀλλ' ὅτε μὲν ταπεινοῦνται, ὅτε δὲ ὑψοῦνται μετὰ τῶν λέξεων. Τοῦτο συμβαίνει εἰς πάσας τὰς γλώσσας καὶ ιδίως εἰς τὰς τῶν μεσημβριῶν λαῶν. 'Ο Ἰταλὸς συλλαβᾶς τινας προφέρει ἵσχυρότερον, δεξύτερον τονίζων αὐτάς. Καὶ οἱ ἀρχαῖοι Ἐλληνες εἶχον τὴν προσῳδίαν ταύτην, ἀπετέλει δ' αὐτὴ οὐσιώδες συστατικὸν τοῦ προφορικοῦ λόγου.

["Ἐπεται τὸ τέλος]

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΟΥ ΔΡΟΜΟΥ

Σ Α Β Β Α Τ Ο Β Ρ Α Δ Ο

Ζανθούλα ωραία, σαββατόβραδο σημαίνει!
καὶ μὲ τὸν ἥχο τῆς καμπάνας γλυκοσμίγει
τῆς Λύσης τ' ἀντίληψις τὸ δρούγχωμα, ποῦ ἀνοίγει
τὸν μαγεμένους θησαυρούς της καὶ σὲ φαίνει.

"Η μήπως,—ὦ, τὶ λογισμοὶ περοῦντιν αἰφνίδια
καὶ ωρίγοναν ἴσωι στὴ χρονῆ τοῦ νοῦ μου εἰκόνα!
μήπως γνωρᾶς μέσα στὸν δρόμονσι σὰν γοργόνα
μὲ φρεύτικης ἀγνότητος στολίδια;

Κομψὴ σὰν πέρδικα καὶ βιαστικὴ διαβαίνεις
μέσος στῆς πλατεῖας, μέσος στοῦ κόσμου τὴν πλημμύρα,
καὶ τῆς νιροπῆς φοδίζεις, ἡ λατρευτὴ πορφύρα
στὸ δροσερό σου πρόσωπο. Ποῦ νὰ πηγαίνῃς;

Καὶ τῆς ψυχῆς σου τὰ διεφθαρμένα βάθη
μ' ἔνα μειδίαμα παιδιάτικο στολίζεις
καὶ σαγηνεύεις τῆς καρδιᾶς καὶ τῆς κοημνίζεις
σὲ σκότη ἀλντρωτὰ καὶ σὲ κτηνώδη πάθη;

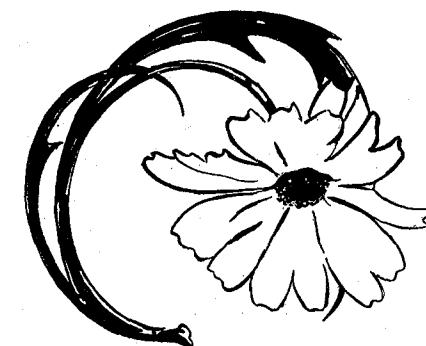
Μήν ἔχεσθαι ἀπὸ τὴν ἔργασία ποῦ δλημέρα
ἔσκυβες ἀσπλαχνα τὰ στήθη σου τ' ἀφράτα,
καὶ ἀπὸ τὸ φῶς σου, ἀπὸ τὴν ὑγεία σου, ἀπὸ τὰ νιάτα
ἔξωδεψες νὰ θρέψῃς μὰ γοητὰ μητέρα;

Καὶ τρέχεις τώρα μ' δλιγάτερην ὑγεία
στὴ μάντα σου, ποῦ μὲ λαχτάρα σὲ προσμένει,
ἀλλὰ μὲ πλούσια τὴν καρδιὰ καὶ δροσοσμένη
ἀπὸ τῆς ἀρετῆς τὴν εὐλογία;

Τάχα σὰν ὄνειρο στὸ νοῦ σου δὲν προβάλλει
μὰ περασμένη εὐδαιμονία καὶ γαλήνη,
ποῦ μέσος στὸ φῶς της καὶ στὰ λούλουδά της κλίνει
ἀθώα παιδούλα χρυσοπλόκαμο κεφάλι;

Συρτὰ κι' ἀργά, τὰ γόνα σὰν νὰ σοῦχη κόψει
βαρειὰ καρδιά, μέσος ἀπὸ τὸν θόρυβο τραβιέσαι,
μ' εὐλάβεια, μὲ συντριψθή σταυροκοπεῖα,
κ' ἔνα σου δάκρυ ἀτίμητο σου καίει τὴν ὅψη.

Α. ΠΡΟΒΕΛΕΓΓΙΟΣ

κάποιον νὰ δήξῃ ἐκεῖ, κάποιον νὰ φαρμακώσῃ γλυκὰ καὶ χρυσά ώς ἡ ἀποστία.

— 'Αφοῦ ἀκριβηναν τάλευρια, Λαλεμῆτρο, πάρε 'λιγάτερα σακκιά.

'Ετόλιμησε νὰ παρατηρήσῃ ἡ ἀθφά γυνή, μηλακύνουσα τὴν ἀγωνίαν τοῦ συζύγου της.

'Αλλ' ἐκεῖνος θέλων νὰ παιένῃ ίσως, θέλων νὰ γελάσῃ πιθανῶς, ἤνοιξε τὸ στόμα του τὸ κλειδωμένον ἔως τότε καὶ εἶπεν:

— "Οπως ἔγεινε σήμερα ὁ κόσμος μὲ τὰ

βερεσέδια, καλλίτερα εἶνε νὰ μὴν παντρεύεται κανένας!"

Καὶ ἔκυψε πρὸς τὸ στῆθός του ὁ Λαλεμῆτρος, ὃς αἰσχυνόμενος διὰ τὸν λόγον ὅποιος εἶπε.

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην εἰς τοὺς θαυμωμένους ὄφθαλμοὺς τῆς Θωματῆς ἔλαμψεν ώς ὅφις μαῦρος μὲ μελανὰς λάρματες ἡ χρυσὴ καδένα τοῦ Λαλεμῆτρου, ὁ ὅφις ὁ δόλιος καὶ σκολιός, ὁ δράκων ὁ παμπόνηρος, ὁ ἀπατήσας ποτὲ τὴν Εὔαν ἐν τῷ Παραδείσῳ.

[Ἐπεται συνέχεια]

ΑΛ. ΜΩΡΑΪΤΙΔΗΣ

ΤΟ ΒΑΣΙΛΙΚΟΝ ΘΕΑΤΡΟΝ

Τὸ νεώτερον ἑλληνικὸν θέατρον ἀπὸ τῆς ὑπόρετας αὐτοῦ—καὶ ἡ ὑπαρξία του χρονολογεῖται ἀπὸ τοῦ 1811, δτε ἐπαύγοντι ἐν Κωνσταντινουπόλει ἡ Ἀσπασία τοῦ Ριζού Νερουλοῦ¹—μέχρι τοῦ τέλους τοῦ μετ' ὀλίγας ἡμέρας λήγοντος αἰῶνος, οὐδέποτε παρ' οὐδένος ἔτυχεν ἐπισήμου τινὰς προστασίας. Ἐστιν δτε ἐγίνοντο ἀπόπειραι τινές, ἀλλὰ καὶ αὗται πάντοτε κατεπνήγοντο, ἀλλοτε μὲν ἔνεκα τῶν ἐκάστοτε παρουσιαζομένων ἑθικῶν ἀνωμαλιῶν, συχνότερα δὲ ὑπὸ ῥᾳδιούργιῶν, περὶ ὧν διὰ μακρῶν θὰ ὄμιλησῃ ἡ τοῦ θέατρου ἴστορία.

Πρὸ τῆς ἑλληνικῆς Ἑπαναστάσεως, πρώτη ἐπίσημος ἀπόπειρα πρὸς ἵδρυσιν ἑλληνικῆς σκηνῆς ἐγένετο τὸ 1818 ἐν Βουκουρεστίῳ ἐπὶ τοῦ ἡγεμόνος Ἀλεξάνδρου Σούτσου, δστις ὡς ἀλληρ πρωτίστην ἀντικῆν ἀνάγκην ἔθεωρης τὴν σύστασιν ἑλληνικοῦ θέατρου, οὐτινος τὴν ὑπερτάτην ἐπιμέλειαν ἀνέθεσεν εἰς τὸν Ἰάκωβον Ριζόν Ραγκαβῆν. Αἱ ὑπὸ αἰσιωτάτους οἰωνούς δοθεῖσαι τότε παραστάσεις (1818—1820) διεκόπησαν ὑπὸ τῆς ἑλληνικῆς Ἑπαναστάσεως.

Πολὺ πρὸ τῶν ἐν Βουκουρεστίῳ Ἐλλήνων, οἱ ἐν Ὁδησσῷ τοιοῦτοι (1814) ἔδωσαν μερικὰς παραστάσεις ὑπὸ τὴν προστασίαν «φιλοθεάτρων ὅμογενῶν», πλὴν καὶ αἱ παραστάσεις αὗται διεκόπησαν ὑπὸ τῆς Ἑπαναστάσεως, ἐπαναληφθεῖσαι τὸ 1823 ὑπὸ «τῶν διαφυγόντων τὴν τουρ-

κικὴν μάχαιραν καὶ καταφυγόντων ἐκεῖ Ἐλλήνων».

Ἄλλὰ καὶ ἐν Κερκύρᾳ, πρὸ τῆς ἑλληνικῆς Ἑπαναστάσεως, ἐδόθησαν ὑπὸ «φιλοκάλων νέων» ἑλληνικαὶ παραστάσεις (1817) ὑπὸ τὴν αἰγιδὰ τρόπον τινὰς τοῦ ἀλλογλώσσου Ἀρμοστοῦ. Ἡ τότε ἐν Κερκύρᾳ ἐκδιδομένη ἴταλοελληνικὴ «Ἐφημερὶς τῶν Ἰονίων Νήσων» ἔγραψε τὰ ἔξῆς:

«Ἐγύρης ὁ κόσμος εἶναι νὰ ἐνδυναμωθοῦν μὲ κάθε τρόπον δοῖ φιλόκαλοι νέοι τρέχουν μὲ ἀκάματον ἐπιμονὴν τὸ ἐπίπονον στάδιον τῆς καλλιεργείας τῆς γλώσσης. Εἶναι ἐπωφελές νὰ μὴν ἀμεληθῇ ἡ κατὰ καιροὺς ἐξακολούθησις Ἐλληνικῶν παραστάσεων. Τὸ θέατρον ἔχρημάτισε μεταξὺ τῶν ἔθνων τὸ δυνατώτερον μέσον ὃχι μόνον τοῦ φωτισμοῦ καὶ τῆς ἔξευγενίσεως τῶν ἥμικῶν των αἰσθημάτων, ἀλλὰ καὶ τῆς ἐπὶ κρείττον προσδού τῆς γλώσσης. Μεταξὺ μάλιστα τῶν γραικῶν εἶναι τὸ συντομώτερον σχολεῖον, εἰς τὸ ὅποιον τὸ πλήθος θὰ διδάσκεται τὴν γλώσσαν καὶ θὰ ἡμορρῇ κατὰ βαθμοὺς νὰ τὴν ἐξακολουθῇ καὶ νὰ τὴν φθάσῃ εἰς τὰ καθ' ἥμεριν πρὸς τὴν ἀναγέννησιν πατήματα· καὶ ἐν κατὰ καλὴν τύχην μεταξὺ ἡμῶν γεννηθοῦν νέοι Αἰσχύλοι, νέοι Εὔριπίδαις, καθὼς μεταξὺ τῶν ἄλλων Ἐθνῶν εὑρέθησαν οἱ Δάντεις, οἱ Κορνήλιοι καὶ οἱ Σχακεσπερεῖς, ἡ ἔως τὸ παρὸν φαινομένην ὑπωσῦ ἀκανόνιστος γλώσσα μας, θὰ ἀναδεχθῇ εὐθύς σταθερὸν χαρακτῆρος καὶ θὰ προβάλῃ εὐπρόσωπος μὲ ἀπροσπότερον καὶ γηνῆσαιν μορφήν. Ἰονικαὶ Νῆσοι! ἡ νέμεσις σᾶς εὐηγρέτησε τὰ μεγισταὶ βάζοντάς σας εἰς περίστασιν ἀρμοδίαν νὰ δώσετε ἀρχὴν τῆς νομοθεσίας, νὰ εἴπωσθε μέτων, τῆς νεοελληνικῆς Γλώσσης. Η δόξα αὕτη εἰς ἑσᾶς ἔκληροθη. Αἰσθανθῆτε τὸ μέγεθός της καὶ πολλαπλασιάστε τὸν ζῆλόν σας».

*

Μετὰ τὴν ἀνεξαρτησίαν τοῦ ἑλληνικοῦ ΕΘΝΟΥΣ, ἡ ἑλληνικὴ σκηνὴ ἐνεφανίσθη τὸ πρώτον ἐν Σύρῳ πρὸ τοῦ 1830 ἀπροστάτευτος καὶ ἀπόδαλος,

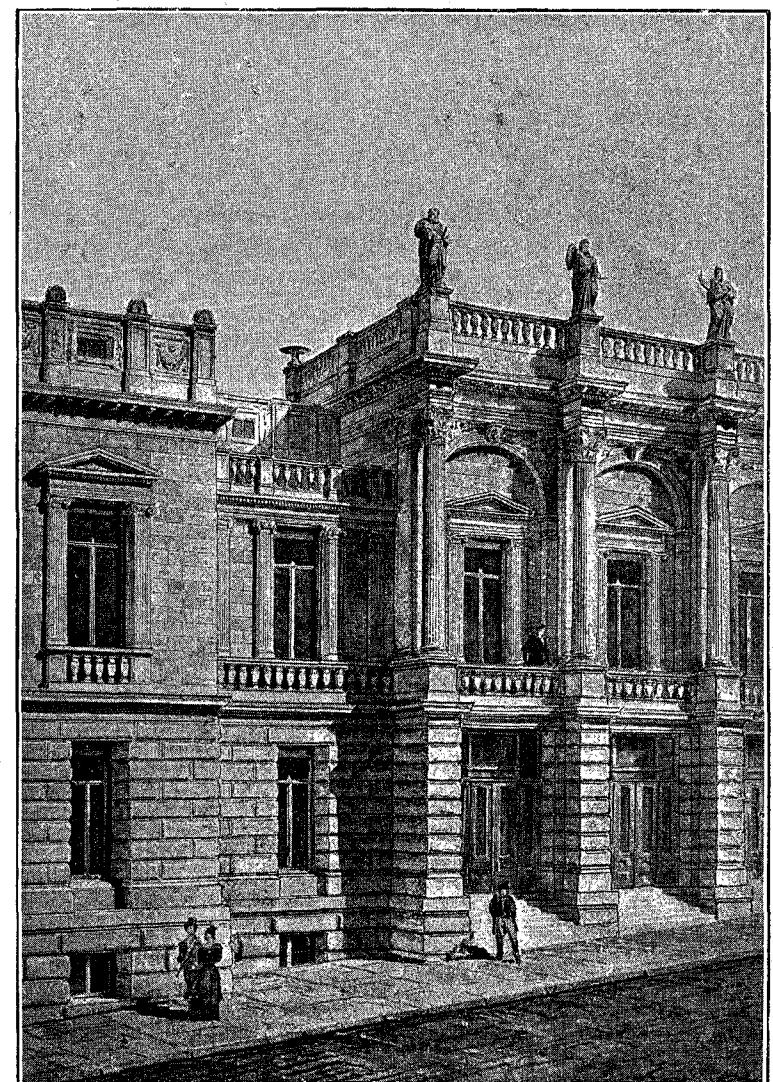
κατόπιν ἐν αὐτῇ τῇ πρωτευούσῃ, τὸ 1836, ἀνετινὸς καὶ ἐδῶ ἐπισήμου προστασίας, ἡ ἔλλειψις τῆς ὄποιας ἐκολάσθη διὰ τῆς φράσεως «προσωρινὸν θέατρον».

«Ἐίναι φαινόμενον κοινωνικόν, ἔγραψε τις τότε, ἀξιον προσοχῆς ἡ ἐντὸς κοινωνίας ἔτι ἀπλοικῆς αὐτοκίνητος ἐπιχειρησίας καὶ κατόρθωσις θέατρου! Οὔτε νόμος ἔπραξεν, οὔτε ἀρχῶν, ἀλλ' ἐργολάβος ὁ τυχών, μέλος τῆς κοινωνίας, εἶπε πρὸς αὐτήν. Ἐλθε νὰ θεωρήσῃς καὶ ν' ἀκούσης»¹. Καὶ ἔμεινεν ἡ ἑλληνικὴ σκηνὴ μέχρι τοῦ 1840 ἐν μέσαις Ἀθήναις κυριολεκτικῶς καὶ μεταφορικῶς ἀστεγος, κατόπιν τὸ πρώτον πηχθὲν ἐν τῷ ἐλευθέρῳ βασιλείῳ θέατρον ἦτο «τετράγωνόν σανίδωμα, προσχείρως συμπεπηγμένον, ὑπαιθρὸν, ἔχον στέρημ τὸν ἀπεικόνισθαι οὐρανόν, ὅποιον καὶ κανέν εὑδεῖον ποτέ». Ἀλλὰ καὶ οὗτος ἔχον τὸ δύσμοιρον ἑλληνικὸν θέατρον, μὴ νομίσῃ τις διτις ὑπεστηρίχθη, ώς ἀλλοτε ἐγένετο ἐν Βουκουρεστίῳ, Ὁδησσῷ καὶ Κερκύρᾳ, ὑπὸ τῶν ἀρτιτελεστων τοῦ τουρκικοῦ ζυγοῦ Ἐλλήνων. Ποσῶς! Οἱ Ελλήνες, τῶν ὅποιων οἱ πόδες δὲν εἶχον εἰσέτι ἀπομάθην νὰ φέρουν τὸ τσαροῦχι, ἐκηρύχθησαν, εὔθὺς ἐξ αρχῆς τῆς συστάσεως τοῦ ἑλληνικοῦ βασιλείου, ἔνθερμοι ὑπέρμαχοι τοῦ ἀλλογλώσσου θέατρου, δαπανῶντες τόσα διὰ τὴν πρώτην τυχούσαν ποιμαδόνα τοῦ ἴταλικοῦ μελοδράματος, δσα ἐξήρκουν διὰ νὰ συντηρηθῇ ὅλοκληρος ὁ ἑλληνικὸς θίασος—δστις διελύετο πείνης ἔνεκα! — ἐπὶ ἐν τοσο!

Ἄλλα καὶ ὁ κατόπιν συχροτηθεὶς ἐν τῇ πρωτευούσῃ δεύτερος ἑλληνικὸς θίασος, διελύθη διὰ λόγους πολὺ σοβαρούς, οὓς ἀνευρίσκω εἰς τὸν «Observateur Grec» τῆς 28 Δεκεμβρίου 1841. Πραγματευόμενος ὁ συγ-

τάχτης τῆς ῥηθείσης ἐφημερίδος περὶ τοῦ ἑλληνικοῦ θεάτρου μεταξὺ ἀλλων γράφει καὶ τὰ ἔξῆς βαρυσήμαντα:

«Ἡρχισαν μάλιστα νὰ παριστάνωσι μερικὰ ἑλληνικὰ δράματα. δτε Σύμβουλοί τινες τοῦ Στέμματος, φύσει ἐπιρρεπεῖς νὰ διαβάλλωσιν ώς ἐπικίνδυνα τὰ

Τὸ ἔξωτερον τοῦ Βασιλικοῦ Θέατρου.

ὄποια δὲν ἔννοοῦσαν ἔθνικὰ σημεῖα, συνέλαβον ἀντιπάθειας καὶ ἐμπόδισαν ὅπε τοῦ μὴ ἀναπτυχθῆ ἡ τάσις αὐτῆς τῶν πνευμάτων. *

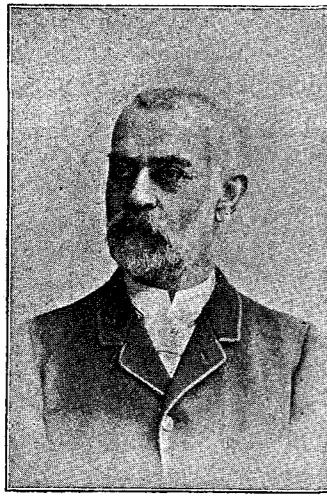
Πρώτη, τρόπον τινά, ἡμιεπίσημος ὑποστήριξες τοῦ ἑλληνικοῦ θεάτρου ἐγένετο τὸ 1842, δτε συνέστη ἡ ἀνώνυμος ἐταιρεία τοῦ Ἀθήναις θεάτρου. Ἀλλὰ καὶ ἡ ἀπόπειρα αὕτη ἀπέτυχε.

¹ Marquis de Queux de Saint-Hilaire: Un essai de théâtre national dans la Grèce moderne ἐν τῷ «Annuaire de l'Association pour l'encouragement des études Grecques en France» 6^η ἀνηνά 1872 p. 206.

¹ Ο «Θεατής», σύγγραμμα ἥθικόν, οίχονομικόν, φιλολογικόν καὶ θεσμοθετικόν. Ἀριθ. 1. 25 Οκτωβρίου 1836, σελ. 23.

Αἱ δοθεῖσαι τότε ἑλληνικαὶ παραστάσεις διεξήχθησαν πρὸ κενῶν καθισμάτων, καθόσον ὁ κόσμος, φαίνεται, δτι, ἡ συνεκινεῖτο περισσότερον ἀπὸ τὰς παραφωνίας τῶν ιταλῶν ἀοιδῶν ἢ δὲν ἔκρινε τοὺς ἑλληνας ὑποκριτὰς ίκανους νὰ ίκανοποιῆσον τὴν καλαισθησίαν του¹.

"Αλλη ἀπόπειρα, ἐπίσημος τὴν φορὰν ταύτην, καθόσον εἶχε λάβει ἐνεργὸν μέρος καὶ ἡ Κυβέρνησις, ἐγένετο τὸ 1856, δτε εἶχεν ἀναλάβει τὴν διεύθυνσιν τοῦ θεάτρου ὁ Γρ. Καρπούρογλος. 'Αλλὰ καὶ ἡ ἀπόπειρα αὕτη, χάρις εἰς πολλὰς καὶ δια-

Αγγελος Βλάχος.

φόρους ῥῥδιουργίας, περὶ ὅν ἀλλαχοῦ διὰ μακρῶν γενήσεται λόγος, δὲν ἐτελεσφόρησεν.

"Εκτοτε τὸ θέατρον μέχρι τῆς σήμερον ἔμεινεν εἰς τὴν τύχην του, πλανώμενον ἐδῶ καὶ ἐκεῖ δίκην ἀλήτου, ἀστεγον καὶ ἀκυβέρνητον.

Πρὸ τῆς τοιαύτης καταστάσεως ἡ Α. Μ. ὁ Βασιλεὺς Γεώργιος δὲν ἔμεινεν ἀνάλγητος. "Εχων εἰς χειράς του χρήματα διαφόρων ὄμοιγενῶν προσφερθέντα Αὐτῷ ὅπως διατεθῶσιν ὑπὲρ οἰουδήποτε

¹ "En tivù n'opomήmati, n'pobldythénvi πρὸς τὸν Βασιλέα." Οθωνα ὑπὸ τῆς ἐπιτροπῆς τοῦ θεάτρου καὶ σφζομένῳ ἐν τῷ ἀρχείῳ τοῦ μακαρίου Δ. Λεβίδου, μεταξὺ ἀλλών ἀναφέρονται καὶ τὰ ἔξης: «Le succès sembla d'abord vouloir couronner les efforts de la commission, mais il ne lui l'était pas donné d'éprouver longtemps cette satisfaction le public porté au commencement en foule à ce spectacle, soit la pénurie de bons drames soit la médiocrité incontestable des acteurs, soit enfin la préférence donnée au théâtre italien, le déserta presque après un petit nombre de représentations.»

ἐθνικοῦ σκοποῦ ἦθελε προκρίνει, ἡ Μεγαλειότης του ηδόκησε νὰ δαπανήσῃ ταῦτα πρὸς ἀνέγερσιν Ἐθνικοῦ θεάτρου, ὅπερ καὶ πράγματι καλλιμάρμαρον καὶ πάγκαλον ἀνήγειρε κατὰ τὴν ὁδὸν τοῦ Ἀγίου Κωνσταντίνου. 'Αλλὰ τὰ παρ' Αὐτῷ κατατεθείμενα χρήματα δὲν ἦσαν ἀρκετὰ πρὸς ἀποπεράτωσιν τοῦ μεγάλου ὅντως αὐτοῦ ἔργου. 'Η Α. Μ. δὲν ἐδίστασεν οὐδὲ ἐπὶ στιγμήν. "Ολην τὴν ἐκ διακοσίων δέκα χιλιάδων δραχμῶν δαπάνην, ἤτις ἔχρεισθη διὰ τὴν μεγαλοπρεπῆ καὶ μηχανικῶς τελείαν σκηνῆς τοῦ θεάτρου, τὴν κατέβαλεν ἐκ τοῦ ιδιαιτέρου Αὐτοῦ βασιλικοῦ ταμείου, ταυτοχρόνως δὲ ἀπὸ πέρυσι διώρισε διευθυντὴν μὲν τοῦ θεάτρου τὸν κ. "Αγγελον Βλάχον, γραμματέα δ' αὐτοῦ τὸν κ. Στέφανον Στεφάνου.

Ἡ περὶ ἣς ὁ λόγος σκηνῆ, συγκειμένη ἐξ ἐπτὰ πατωμάτων, τριῶν κάτωθεν τοῦ κυρίου πατώματος καὶ τριῶν ἀνωθεν αὐτοῦ, εἶναι ὄσλόκληρος σιδηρᾶ ἐκτὸς τοῦ ὑπ' ὅψιν τῶν θεατῶν δαπέδου ὅπερ κατεσκευάσθη ἐκ δρυίνων σανίδων. Εἰς τὴν δεξιὰν αὐτῆς πλευράν, ἀπὸ τοῦ μέρους τῶν θεατῶν, δύο τρία μέτρα ἀνωθεν τοῦ κυρίου πατώματος, ἴδρυται μικρὸς ἔξωστης ὄπόθεν θὰ διευθύνεται ὁ πολυποίκιλος τοῦ θεάτρου φωτισμὸς διὰ μηχανημάτων κομφοτάτων δσον καὶ ἀπλῶν, συνισταμένων ἐκ μικρῶν μοχλῶν μὲ λαβὴν ἀπὸ λευκῆν πορσελάνην καὶ πέντε-έξ τροχῶν καὶ τροχαλιῶν. 'Ο διευθύνων τὸν φωτισμὸν διὰ μιᾶς μόνης κινήσεως τοῦ πρώτου τροχοῦ θὰ στέλλῃ τὸ ἡλεκτρικὸν φέῦμα εἰς μικροὺς λευκοὺς λύχνους, ἐξ ὧν γέμουν τὰ παρασκήνια ἀμφοτέρων τῶν πλευρῶν τοῦ θεάτρου, ἡ batterie καὶ τέσσαρες πέντε ὄριζόντιοι γραμματοὶ εἰς τὴν ὄροφήν. Δι' ἑτέρας στροφῆς ἀλλού τροχοῦ τὸ ἡλεκτρικὸν φέῦμα θὰ μεταβιβάζεται εἰς ἄλλους λύχνους ἐρυθροῦ χρώματος ἡ πρασίνου ἡ ιώδους κατὰ τὰς ἐκάστοτε ἀνάγκας τῆς παραστάσεως.

Τὰ ἀλλα μηχανήματα διὰ τὴν ἀλλαγὴν τῶν σκηνογραφιῶν, διὰ τὴν παραγωγὴν βροντῶν, κεραυνῶν, ἀστραπῶν καὶ βροχῆς πάντα εἶναι τελείστατα καὶ νεωτάτου συστήματος. "Αλλα μικρότερα μηχανήματα διὰ τεχνητὰς πτήσεις ἐν μέσῳ τεχνητῶν φωτεινῶν νεφελῶν, δι' ἀναπαράστασιν ναυαγίων καὶ τρικυμιῶν, διὰ καταποντισμὸν ὀλοκλήρων πόλεων, ὅλα ταῦτα μετὰ τῆς σιδηρᾶς ἐκ σφυρηλάτου χάλυβος αὐλαίας καὶ τῶν ἐντὸς τῶν τριῶν ὑπογείων πατωμάτων εύρισκομένων πολυδαιδάλων μηχανημάτων πρὸς στιγματίαν μεταλλαγὴν ὀλοκλήρου σκηνογραφίας, συμπληροῦν τὸν ὅλον μηχανισμὸν τῆς ἀπεράντου σκηνῆς, ἤτις ἡδη, γυμνὴ ὡς εἶναι παρασκηνίων

καὶ σκηνογραφιῶν, ὁμοιάζει πρὸς παμμεγίστην σιδηρειον ἀράχνην.

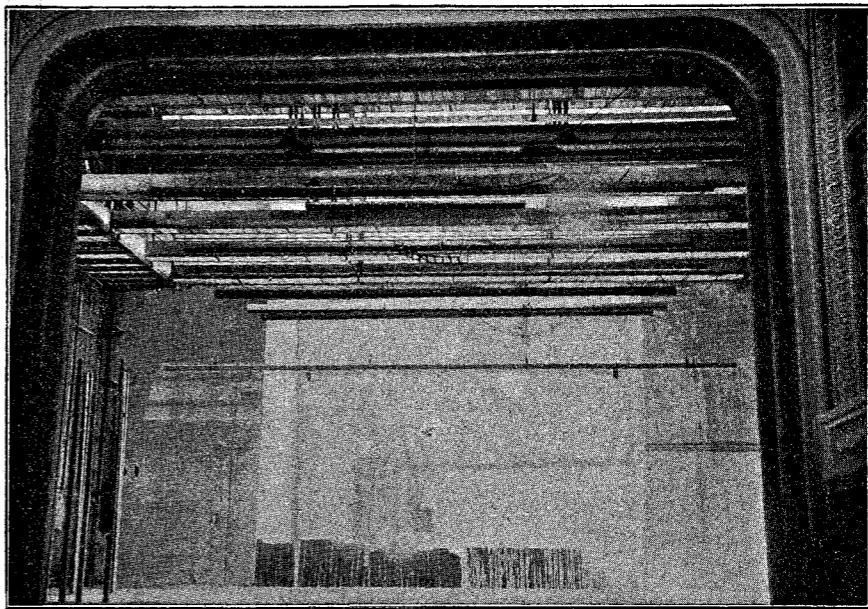
Ἡ αἰθουσα τοῦ θεάτρου, κομψὴ καὶ ἀπέριττος, πανομοιότυπον τοῦ Λαϊκοῦ Θεάτρου τῆς Βιέννης, Volks Theater, μὲ τέσσαρα μόνον θεωρεῖα, ἀνὰ δύο ἐκατέρωθεν τῆς σκηνῆς, διὰ τὴν Βασιλικὴν οἰκογένειαν καὶ τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ θεάτρου, μὲ τὴν ἀμφιθεατρικῶς κατεσκευασμένην

νός Ἑλληνος Βολταίρου ἢ τὴν προτομὴν καμπιᾶς ἑληνιδὸς Κλαιρόν ἢ Ντανζεβίλ;

— Γιατί ὅχι; ἀπαντᾷ κάποια ἀριστος φωνὴ καὶ ἡ ψυχὴ τοῦ ἐπισκέπτου ἀγάλλεται καὶ μετ' ἐλπίδων προσατενίζει εἰς τὸ μέλλον!

*

'Αλλ' ἡ Α. Μ. ὁ Βασιλεὺς δὲν περιωρίσθη εἰς

Ἡ σκηνὴ τοῦ Βασιλικοῦ Θεάτρου.

ἔξεδραν καὶ τὸ ἀπέραντον ὑπερῷον, δύναται νὰ περιλάβῃ ἀνέτως περὶ τοὺς χιλίους θεατάς.

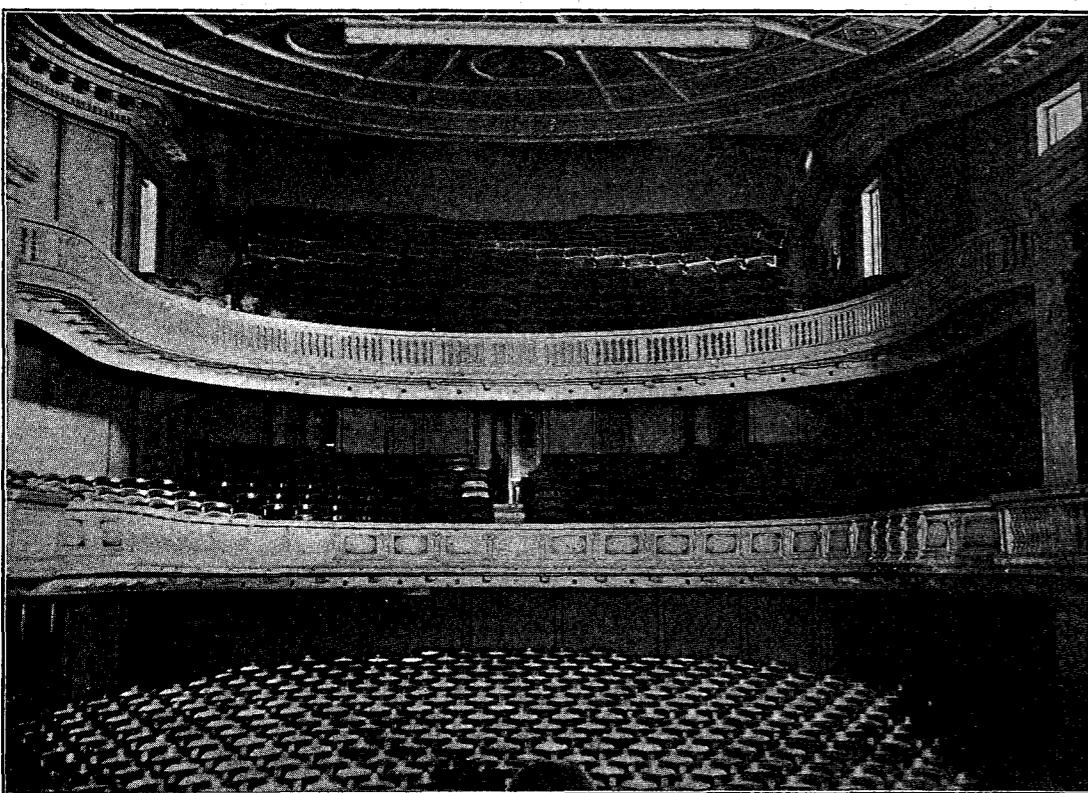
Ἐκατέρωθεν τῆς σκηνῆς ἴδρυνται ἐργαστήρια καὶ ἀποθήκαι ἐπίπλων, ἐνδυμάτων, σκηνογραφιῶν καὶ λοιπῶν χρειασθέντων, τὰ δωμάτια τῶν ηθοποιῶν κομψότατα καὶ εὐπρεπῆ, πρὸς δὲ μία εύρυτάτη αἴθουσα διὰ τὰ βωβά πρόσωπα καὶ τὴν ὑπηρεσίαν τῶν κουρέων. Δεξιὰ τῷ εἰσερχομένῳ διὰ τῆς κεντρικῆς εἰσόδου τοῦ θεάτρου ἀνέγειρεται τὸ «Foyer», μεγαλοπρεπὲς ἡδη ἐν τῇ κενότητι αὐτοῦ, καθόσον ἐκτὸς τῶν τεσσάρων ἔξωργαφημένων τοίχων του οὐδὲν ἐτερον ἀπολύτως κόσμημα ἢ ἐπιπλον φέρει. 'Ο ἐπισκεπτόμενος νῦν αὐτὸν καὶ ἀναπολῶν τὸ foyer τῆς Γαλλικῆς Κωμῳδίας — ἀφοῦ τὰ πάντα κατὰ τὸ ὑπόδειγμα αὐτῆς γίνονται — εἰς βαθείας βυθίζεται σκέψεις. Θὰ ἴδουν ἡρά γε οἱ ἀπόγονοι αὐτοῦ ἀνηρτημένην ἐν τῷ κενῷ ἡδη foyer τὴν εἰκόνα κανενὸς Ἑλληνος Τάλμα ἢ καμπιᾶς ἑληνιδὸς Ραχήλ; Θὰ ἀντικρύσουν ποτὲ τὸ ἀγαλμα κανε-

τὴν ἀνέγερσιν μόνον τοῦ κτιρίου τοῦ θεάτρου. Τὸ ὄνειρόν του ἀπὸ μακρῶν ἐτῶν ἡδη νὰ ἰδῃ ἐν μέσαις Ἀθήναις θεάτρον, ἡ λειτουργία τοῦ ὑποίου νὰ εἶναι καθ' ὅλα ὁμοία πρὸς τὴν τῆς Comédie-Française. «Le roi Georges, ἔγραφεν εἰς τὸν Figaro Illustré² τοῦ Ιουνίου 1897 ὁ Ιούλιος Κλαρετή, esprit libéral et lettré supérieur, rêvait de fonder, à Athènes, un théâtre, une association artistique sur le modèle de la Comédie-Française. Hélas! ce beau rêve d'art s'est envolé dans la fumée des obus de Tournovo et de Pharsale!» 'Αλλ' ὁ καπνὸς τῶν ὀβίδων τοῦ Τυρνάβου διελύθη καὶ τὸ ὄνειρον τοῦ Βασιλέως ἤρχισε νὰ πραγματοποιήσαι. Εύθὺς ως τὰ πράγματα τῆς Πολιτείας τελείωσαν ἀποκατεστάθησαν, περὶ τὰ μέσα παρελθόντος Ιουνίου ἐκάλεσε παρ' Αὐτῷ τὸν Γραμματέα τοῦ Βασιλικοῦ Θεάτρου καὶ τῷ ἀνέθεσε τὴν έλλρυσιν «Βασιλικῆς Δραματικῆς Σχολῆς», ἀμα δὲ καὶ

τὴν σύνταξιν ὄργανισμοῦ αὐτῆς, συστήσας εἰς αὐτὸν νὰ λά�ῃ ὡς βάσιν τῆς ἐργασίας του τὸν ὄργανισμὸν τῆς Δραματικῆς Σχολῆς τῶν Παρισίων.

Μετ' ὅλιγας ἡμέρας, ὁ κ. Στεφάνου ὑπέβαλε πρὸς τὴν Α. Μ. τοῦ Βασιλέως, ὅτι ἡ διάρκεια τῶν σπουδῶν ἔσται τριετής, τὰ δὲ διδαχθησόμενα μαθήματα τὰ ἔξης: 1) Εἰφασκία, 2) Μεγαλόφωνος ἀνάγνωσις, 3) Δραματικὴ ἀπαγγελία, 4) Μιμική, 5) Σκηνικὴ ψυχολογία καὶ 6) Δραματολογία.

Ἡ εἰδοῖς τῆς συστάσεως τῆς Δραματικῆς Σχολῆς ἐνέπλησε χαρᾶς πάντας τοὺς εἰλικρινῶς ἀγαπῶντας τὸ ἐλληνικὸν θέατρον. Αὐτὸς ὁ νιός τοῦ Βασιλέως, ὁ καλλιτέχνης πρίγκιψ Νικόλαος, ὁ μετ' ἐνδιαφέροντος παρακολουθῶν πᾶσαν τὴν καλλιτεχνικὴν κίνησιν ἐν Ἑλλάδι, τόσον ἐνεθουσιάσθη ἐκ τῆς ἀποφάσεως αὐτῆς τοῦ Ψυχλοῦ Πατρός του, ὥστε πρῶτος αὐτὸς ἔδωκε τὸ σύνθημα τῆς ἐργασίας πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ ἐπιδιωκούντου διὰ τῆς ἴδρυσεως τῆς Δραματικῆς Σχο-

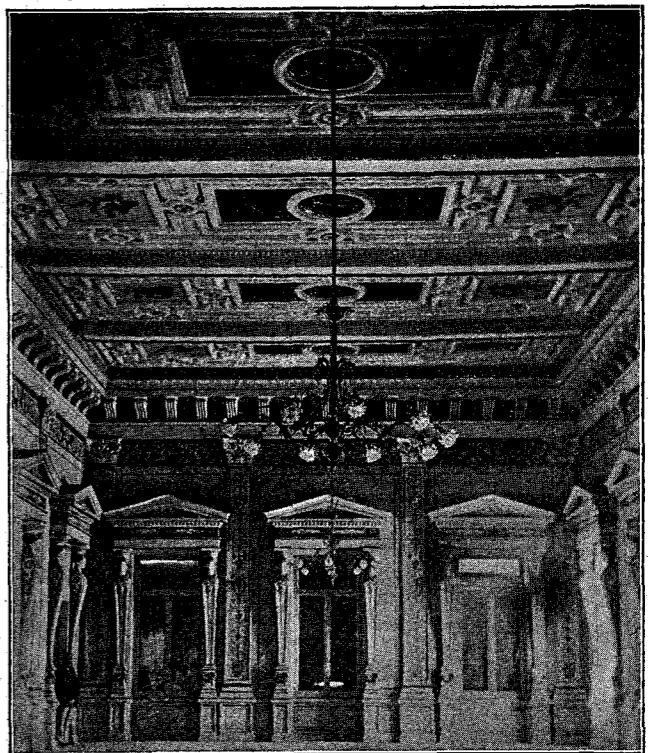
Η αἴθουσα τοῦ Βασιλικοῦ Θεάτρου.

τῆς ἡλικίας των καὶ μὴ ὑπερβαινούσας τὸ 22ον, ὅτι οἱ διαχρινόμενοι κατὰ τὰς ἐνιαυσίους ἔξετάσεις ἐκ τῶν πρωτοετῶν καὶ δευτεροετῶν μαθητῶν θὰ λαμβάνωσι χρηματικὰ βραβεῖα ἐκ μέρους τοῦ Βασιλέως, οἱ δὲ ἐκ τῶν τριτοετῶν μαθητῶν κρινόμενοι ὡς ἔξαιρετικῶς ἐπιδίδοντες θὰ διορίζων-

λῆς σκοποῦ. «Πιστεύσατε, εἶπε πρός τινα δημοσιογράφον, ὅτι τὸ δνειρόν μου ἀνέκαθεν ὑπῆρξεν ἡ ἀνύψωσις τοῦ ἐλληνικοῦ θεάτρου. Ἡτο καὶ δές κατί νὰ γίνη σοβαρόν, μεθοδικὸν καὶ παρέχον ἐλπίδας ἐπιτυχίας. Βάσις τῆς ἐργασίας, τῆς κολοσσιαίας καὶ οὐσιωδεστάτης, θὰ εἶναι ἡ Δρα-

ματικὴ Σχολὴ. »Ἐχω βεβαιώτητα ὅτι θὰ ἐπιτυχηῇ. Ὅπος τοὺς δρους ὑφ' οὓς πρόκειται πλέον νὰ λειτουργήσῃ καὶ ἡ σχολὴ καὶ τὸ θέατρον, δλαι αἱ προλήψεις ὑποχωροῦν. Οἱ ἡθοποιοὶ τοῦ Βασιλικοῦ Θεάτρου περίπου θὰ εἶναι ἀνακτορικοὶ ὑπάλληλοι. Θὰ ἔχουν τὸν μισθόν των, τὴν σύνταξιν των, τὴν κοινωνικήν των θέσιν, τὰς τιμὰς των. Χωροῦν πλέον προλήψεις; «Ἐπειτα ὑπάρχει καλλιτεχνικῶτερον στάδιον ἀπὸ τὸ τοῦ ἡθοποιοῦ; Κόσμος ὀλόκληρος τὸν παρακολουθεῖ, τὸν χειροκροτεῖ, τὸν θαυμάζει, τὸν ἀποθεώνει. Ἐγὼ ὅμολογῶ ὅτι ἀγαπῶ ὑπερβολικῶς τὸ θέατρον καὶ τὸ κατ' ἐμὲ θὰ πράξω διὰ δύναμαι πρὸς εὐόδωσιν τοῦ σκοποῦ, δστις ἀληθῶς εἶναι ὑψηλὸς καὶ μέγας. »Ἐχω σκοπὸν καὶ ἐγὼ νὰ ἐργασθῶ, ἤρχισα μάλιστα ἐργαζόμενος γάριν τῆς Σχολῆς διὰ μεταφράσεως βιβλίων ἐξηπηρετούντων τὸν σκοπὸν αὐτόν».

*
Τὸν διορισμὸν τοῦ διευθυντοῦ τῆς Σχολῆς ἡκολούθουσαν οἱ τῶν καθηγητῶν. Τοιοῦτοι διωρίσθησαν, ἐκτὸς τοῦ διευθυντοῦ, καὶ οἱ κ. κ. Ἀριστότελης Κουρτίδης καὶ Θωμᾶς Οἰκονόμου.

Τὸ Foyer τοῦ Βασιλικοῦ Θεάτρου.

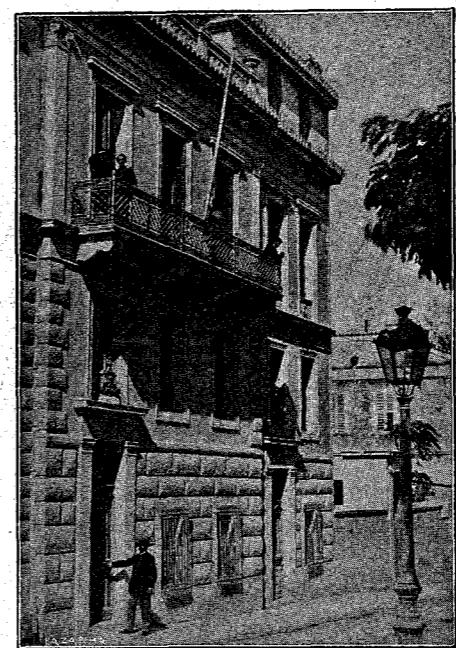
Ο κ. Στ. Στεφάνου, ἐξ ἀπαλῶν ὄνυχων ἀφοσιωθεὶς εἰς τὸ θέατρον διὰ τὸ ὅποιον καὶ ἔγραψε δύω - τρεῖς κωμῳδίας καὶ ἐν δράμα ἐν χειρογράφῳ ἔτι, θὰ διδάξῃ μεγαλόφωνον ἀνάγνωσιν μετ' ἀναπτύξεως δλων τῶν περὶ ἀναπνοῆς, στίξεως καὶ προφορᾶς κανόνων.

Ο κ. Ἀρ. Κουρτίδης, σπουδάσας εἰδικῶς ἐν Λειψίᾳ παρὰ τῷ μεγάλῳ καθηγητῇ τῆς ψυχολογίας κ. Βούντ, θὰ διδάξῃ θεωρητικὴν σκηνικὴν ψυχολογίαν ἡ θεωρίαν τῆς ὑποκριτικῆς καὶ ἀναλυτικὴν τοῦ ἐκάστοτε διδασκομένου ἔργου, ἐν ἀλλαις λέξεσιν ἐφαρμογὴν τῆς ψυχολογίας.

Ο κ. Θωμᾶς Οἰκονόμου, ἐξ ἔρωτος ἐπιδόθεις εἰς τὸ θέατρον καὶ εἰδικῶς σπουδάσας ἐν Βιέννῃ ἐν τῷ αὐτόθι Κονσερβατούρῳ, διδάξας δὲ καὶ ἀπὸ σκηνῆς τῶν μεγαλειτέρων θεάτρων τῆς Γερμανίας, θὰ διδάξῃ μεγαλόφωνον ἀνάγνωσιν, ἀπαγγελίαν καὶ μιμικήν.

Ἄλλοι καθηγηταὶ ἐπὶ τοῦ παρόντος δὲν θὰ διορισθῶσιν. Ἀργότερα θὰ μετακληθῇ ἐκ Γαλλίας εἰς τῶν ἔξεχόντων ἡθοποιῶν, δστις θὰ διδάξῃ τὴν ἐπὶ τῆς σκηνῆς συμπεριφορὰν (maintien).

Καὶ ἦδη, δτε τὸ ἀνὰ χειρας φυλλάδιον τῶν «Παναθηναίων» θὰ κυκλοφορῇ ἀνὰ τὰ τέσσαρα

Τὸ ἔξωτερον τῆς Δραματικῆς Σχολῆς.

σημεῖα τοῦ ὄρίζοντος, ἀπασχὴ προκαταρκτικὴ ἐργασία τῆς Δραματικῆς Σχολῆς θὰ ἔχῃ συντελεσθῇ. Ο πρὸ τριῶν μηνῶν προκηρυχθεὶς διαγωνισμὸς πρὸς κατάταξιν νέων καὶ νεανίδων θὰ ἔχῃ περατωθῇ, ἀρξάμενος τὴν 15 τρέχοντος μηνός, τὰ ἀποτελέσματα θὰ ἔχουν ἐκδοθῇ καὶ οἱ

Σ. Στεφάνος.

ἐπιτυχόντες θὰ ἑτοιμάζωνται ν' ἀκούσουν τὸ πρῶτον μάθημα. Οὕτω τὸ μέγα δινείρον τοῦ Βασιλέως ἀρχίζει νὰ λαμβάνῃ σάρκα καὶ ὅστα. Μετὰ τρία ἔτη ἀπὸ σήμερον, ἡ πρώτη σκηνὴ τῆς Ἀνατολῆς θὰ πληρωθῇ ἀπὸ ἥθοποιοὺς μορφωμένους, ἀπὸ ἀνθρώπους γνωρίζοντας πῶς νὰ ὅμι-

λοῦν, πῶς νὰ βηματίζουν, πῶς νὰ χειρονομοῦν, πῶς νὰ συμπεριφέρωνται. Θὰ λείψουν πλέον οἱ, κατὰ τὸν "Ἀμλετ τοῦ Σαίκοπηρ, «παριστάνοντες ἥθοποιοὶ καὶ ἐκθύμως μάλιστα ἐπαινούμενοι, οἵτινες Θεέ, συγχώρησόν μοι! οὔτε προφοράν, οὔτε βάδισμα χριστιανῶν, οὔτε εἰδωλολατρῶν, οὐδὲ ἀνθρώπων ἔχουν καὶ οἵτινες μετὰ τόσου κόμπου βαδίζουν καὶ ὠρύονται, ὥστε νομίζει τις διτὶ βαναυσουργός τις τοῦ Ἐργοστασίου τῆς φύσεως, ἀποπειραθεὶς νὰ κατασκευάσῃ ἀνθρώπους, κατεσκεύασεν αὐτοὺς ἀτελῶς». Θ' ἀποκτήσωμεν ἥθοποιούς, οἱ ὅποιοι θὰ μάθουν, κατὰ τὸν Λέσσιγκ, «νὰ σκέπτωνται πάντοτε ὅμοι μὲ τὸν συγγραφέα καὶ ἔστιν διτὶ ἀντ' αὐτοῦ, ὁσάκις οὗτος δὲν ἐκφράζεται τελείως» καὶ περὶ τῆς πραγματοποίησεως τῶν μὲν καὶ ἀποσκορακίσεως τῶν δέ, μᾶς ἐγγυῶνται οἱ καθηγηταὶ τῆς Δραματικῆς Σχολῆς, ἀπαντες ἐγνωσμένης ίκανότητος, πρὸς οὓς στρέφονται τὰ δύματα δλων τῶν ἀγαπώντων τὴν Ἑλληνικὴν σκηνὴν.

'Αγαθὴ τύχη!

Ο Émile Augier, γράφων ποτὲ περὶ τῆς Γαλλικῆς Κωμῳδίας, χαιρετίζει ἐν αὐτῇ ἐν ἀπὸ τὰ ἐνδοξότερα λείψανα τῆς Γαλλίας. "Ημεῖς πάντες, οἱ τρέφοντες λατρείαν πρὸς τὸ Ἐλληνικὸν Θέατρον, χαιρετίζομεν σήμερον τὸ Μέγα Ἐργον τοῦ Βασιλέως Γεωργίου τὸ ἀνεγερθὲν ἐν μέσῳ τόσων ἐνδόξων λειψάνων τῆς ἀρχαίας Ἐλλάδος, ὡς τὴν πραγματοποίησιν δινείρου, ἐν φιλοθεοῦ ἀναγνωμένην τὴν ἀρχαίαν τέχνην ἐν τῷ μέσῳ τῶν ὑπὸ τὸν ιερὸν τῆς Ἀκροπόλεως βράχον εὐκλεῶν λειψάνων τοῦ Ἀρχαίου Ἐλληνικοῦ Θεάτρου.

ΝΙΚ. Ι. ΛΑΣΚΑΡΗΣ

Η ΔΥΣΙ

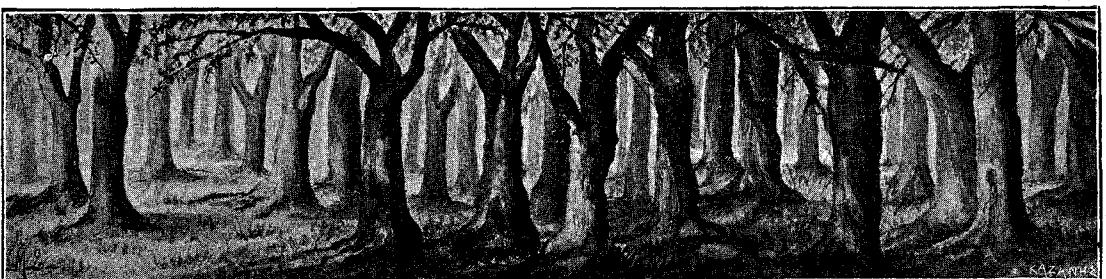
Κατάκοπος ὁ ἥλιος
Περνᾷ τὰ οὐράνια πλάτη
Τώρα μπορεῖ τὸ μάτι
Γιὰ λίγο νὰ τὸν δῆ.

Δειλὰ δειλὰ πηγαίνει
Κυπτάζοντας τὴν χύσι
Θαρρεῖς πῶς λέει στὴ φύση
Γιὰ λίγο νὰ σταθῇ.

Ἄφ' τοῦ βουνοῦ τὴν ἄκρη
Χλωμὸ τὸ φῶς τον ἀπλόνει
Κάθε θυητὸς ὑψόνει
Μιὰ δέησι σιωπῆλη.

Κι' αὐτὸς δλόγυρά τον
Κόκκινο νέφος φίχνει
Λέει καὶ τὸ αἷμα δείχνει
Ποῦ χύθηκε στὴ γῆ.

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΜΑΡΤΖΩΚΗΣ

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΓΙΑ ΔΥΟ ΦΩΝΕΣ

ΩΡΑΙΑ—ΑΛΚΗΣ

Στὴν αδελφὴ μου θεώνη.

Πάμε 'ετα δάση τὰ πουλιὰ ποῦ κελαΐδοῦνε.
Π' Εκεὶ 'ετῆς ἀσημένιες σκιές τῶν ἐλαιώνων θὰ μάθης νὰ μ' ἀγαπᾶς δύως ἐγώ θέλω. Απέραντη ἐκκλησία θὰ μᾶς δεχθῇ, "Αλκη, κάτω ἀπὸ τοὺς θόλους της νὰ φιληθοῦμε, καὶ μουσικοὶ ἀόρατοι μέσα 'ετα φύλλα δροσερὲς ἀρμόνιες θὰ τονίζουν μὲ ἀέρινα δάχτυλα, καὶ πολλοὶ μικροὶ φτερωτοὶ φάλτες χαρούμενοις ὑμνοῦς θὰ λαρυγγίζουν. Κι' ἀκόμη, "Αλκη, ἔνας ἀγαθώτατος θεὸς πραγοπόδης, κυρυμένος μέσα σὲ στρεβλωμένον κάποιον κορμὸν ἐληγχεὶς γέρικης, τὸν γάρο μας θὰ εὐλογῇ μὲ γέλοια.

— Νὰ σ' ἀγαπήσω, λέσ, δύως θέλεις. Πῶς θέλεις, Ωραία;

— Θέλω ἀπλά, δίχως λόγια.

— Δίχως τραγούδια, Ωραία;

— Μὲ τραγούδια, ναί, ως τῶν πουλιών. Νὰ μοῦ φάλλης θέλω ἀπὸ τὸ ξεχειλισμα τῆς καρδιᾶς σου, δίχως νὰ σκέπτεσαι καὶ ν' ἀναλύης, "Αλκη.

— Δίχως νὰ σκέπτωμαι, Ωραία;

— Ναί. Νὰ ἔρχωνται σὲ μένα αἱ ὄρμαι σου πρῶται ἀγαλίνωτοι ἀπὸ τὸν αὐστηρὸν ρυθμὸν τοῦ νοῦ. Ορμαὶ ως τῶν πρώτων ἀνθρώπων. Καὶ θέλω ἀκόμη νὰ μ' ἀγαπᾶς ἀγρια, "Αλκη.

— Αγρια; πῶς, Ωραία;

— Σὰν τοὺς λέοντας. Κρυμμένη νὰ μ' ἔχης μὲ Όθέλλου ζήλεια, ἀπὸ τοῦ ζένου τὸ λαίμαργο μάτι, γὰ σένα μόνο, ὀλάκερη, φυλάγοντάς με.

— Η ψυχὴ σου δὲν θὰ πονῇ, Ωραία;

— Ψυχὴ δική μου δὲν θὰ ἔχω, "Αλκη. Γιατί, πιὸ σκλάβα ἀπὸ τὴ σκλάβα τὴν δεμένη μὲ ἀλυσίδες, ἡ ψυχὴ μου, δεμένη μὲ τῆς ἀθραυστες ἀλυσίδες τῆς ἔκουστας ὑποταρῆς, θ' ἀκολουθῇ

τὴν ἐδικὴ σου ψυχὴ σὲ κάθε πέταγμά της. Κι' ἀκόμα θέλω νὰ μ' ἀγαπᾶς μὲ στοργήν, "Αλκη, ως τὴν μητέρα τῶν παιδιῶν σου. Τὰ παιδιά σου ζωντανὰ ἀπὸ τὸ γάλα μου, βλέποντας τὸν ἑαυτόν σου μέσα 'εις αὐτά, θὰ νοιώθῃς καὶ σὺ τὴν ζωὴν σου ν' αὐξάνῃ ἀπὸ μένα. Καὶ μὲ στοργὴν θὰ μ' ἀγαπᾶς, καὶ σεβασμὸν κ' εὐγνωμοσύνην. "Ετοί θὰ ηθέλω νὰ μ' ἀγαπᾶσες, "Αλκη.

— "Αφοσέ τα αὐτά, Ωραία. Αὐτὰ πλήττουν φρικωδῶς. "Αλλα ζητῷ ἡ ψυχὴ μου. Πές μου πάλι ἀπὸ τὰ παράξενα ἐκεῖνα λόγια—θυμᾶσαι τα; — ποῦ μούλεγες σιγὰ σιγὰ μὲ τάχρα τῶν ὑγρῶν χειλέων σου, τονίζοντάς τα μὲ σημαντικές ματιές, δταν ἐκαθήμεθα μαζὶ τὸ βράδυ 'ετο τριανταφυλλί σου σαλονάκι, κάτω ἀπὸ τὸ μεγάλο κόκκινο σκιάδι τῆς λάμπας, ποῦ τόσο τεχνικὰ σου ρόδιζε τὸ χλωμό σου πρόσωπο. Φόρεσε τὸ φουστάνι σου τὸ πολὺ μαχρύ, τὸ μαῦρο βελουδένιο, μὲ τῆς πλούσιες πτυχωσεις. Καὶ κρύψε μέσ' 'ετα μαῦρα σου μαλλιά, Ωραία, δλην τὴν πολύχρωμη ἐκνευριστικὴ ζωὴ τῶν ἀτιμήτων πετραδιῶν σου. Καὶ ἔλα νὰ καθίσωμε μαζὶ 'ετα μικρὸ χαμηλὸ ντιβανάκι, τὸ μαλακώτατο, 'ετὴν πιὸ κρυφὴ γωνιά τοῦ σαλονιοῦ, κάτω ἀπὸ τὴ μεγάλη λατάνια. Θὰ πάρω ἐγώ τότε τὸ χέρι σου, τὸ ἀπαλώτατο καὶ χλωμότατο, τὸ ποτισμένο ἀπὸ τὰ πιὸ ποῦ μεθοῦν ἀρώματα, καὶ θὰ τὸ ἀκουμπήσω μόλις 'ετα χειλη μου. Τότε, Ωραία, θὰ σ' ἀγαπήσω, θὰ ιδῆς πόσο. Γιατί φεύγεις καλή μου; τρομάζεις;

— "Ω! "Αλκη, πῶς πλήττω!

— Στάσου, Ωραία, μὴ φεύγης. Τότε κρατῶντας τὸ χέρι σου μέσ' 'ετα δικό μου—μονάχα—

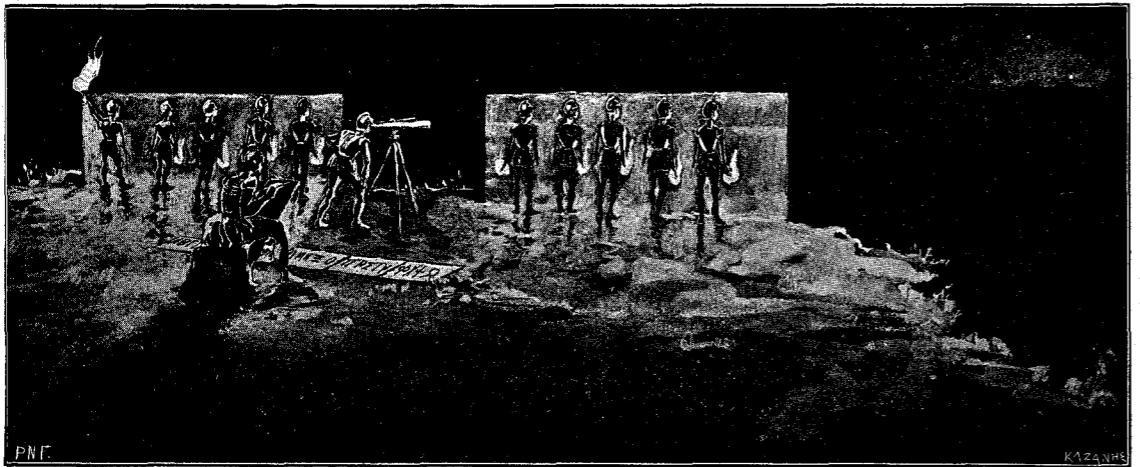
ἀλλὰ καὶ «τὰ γράμματά ἔστιν ἐλάττω τῶν νημάτων, διασαφεῖται δὲ ταῦτόν». Πράγματι δὲ ἐνῷ ἡ πρώτη φράσις περιέχει πεντήκοντα καὶ ἐννέα γράμματα, ἡ δευτέρα συντίθεται μόνον διὰ εἰκοσι καὶ ἐννέα, δηλαδὴ θὰ ἀπαιτήσῃ διὰ τὴν μεταβίβασιν ἀκριβῶς τὸν ὥμισυν χρόνον τοῦ τῆς πρώτης.

'Αφ' οὗ οὕτω συνέθετον τὴν φράσιν, τὴν ἔγραφον ἐπὶ πινακίου, καὶ τότε ἢρχεν ἡ μεταβίβασις «Πρῶτον δ' ἔστι γράμμα τὸ κάππα· τοῦτο δ' ἔστιν ἐν τῇ δευτέρᾳ μερίδι καὶ τῷ δευτέρῳ πλατέῳ. Δεήσει δὲ καὶ πυρσοὺς ἐκ τῶν εὐώνυμων δύο αἴρειν, ὥστε τὸν ἀποδεχόμενον γινώσκειν, δι' τοῦ δεξιῶν αἵρει πέντε, διασαφῶν δὲ τὸ κάππα·

ἐπομένως ὅτι ἀσφαλής. Ἡ χρῆσις τῆς διόπτρας ταύτης εἶναι λίαν εὐφυής καὶ ἀπαραίτητος διὰ τὴν κατὰ τοῦτο τὸν τρόπον μεταβίβασιν τῶν τηλεγραφημάτων, διότι ἀλλως θὰ ἐπήρχετο μεγάλη σύγχυσις, καθόσον ὁ παρατηρητὴς δὲν θὰ ἤδυνατο νὰ γνωρίζῃ ἢν οἱ πυρσοὶ ἐσήμαινον τὸν ἀριθμὸν τοῦ πλατείου ἢ γράμματός τίνος αὐτοῦ, δηλαδὴ ἢν ὁ διὰ τῶν πυρσῶν τηλεγραφούμενος ἀριθμὸς ἀνήκειν εἰς τὸ δεξιὸν ἢ εἰς τὸ ἄριστερὸν φράγμα.

Ἡ ἀνάγκη τῆς ἑξαδκήδεως τῶν τηλεγραφητῶν.

Ἡ ἐπίνοια αὕτη εἶχε τὸ ἐλάττωμα νὰ ἀπαιτῇ δι' ἕκαστον γράμμα διπτάς τὰς πυρσείας, ἀλλὰ

PNT.

Σταθμοί ὀπτικοῦ τηλεγράφου κατὰ Πολύβιον.

τοῦτο γάρ πέμπτον ἔστι τῆς δευτέρας μερίδος, δέησει γράφειν εἰς τὸ πινάκιον τὸν ἀποδεχόμενον τοὺς πυρσούς· εἴτα τέτταρας ἐκ τῶν εὐώνυμων, ἐπει τὸ ρῶ τῆς τετάρτης ἔστι μερίδος, εἴτα δύο πάλιν ἐκ τῶν δεξιῶν δευτέρουν γάρ ἔστι τῆς τετάρτης, ἐξ οὐ τὸ ρῶ γράφει ὁ δεχόμενος τοὺς πυρσούς καὶ τὰ λοιπά τὸν αὐτὸν τρόπον». (Πολύ. I. XLVI 7-9).

Οἱ ἀποδεχόμενος τοὺς πυρσούς δηθύνει τὴν διόπτραν πρὸς τὸν σταθμὸν τῆς μεταβίβασεως καὶ ἐσκόπευε δι' ἑκάστου τῶν αὐλίσκων αὐτῆς ἵνα ἐκ τῶν δύο τόπων τοῦ σταθμοῦ, διόποιον ἡ σημείωση τῶν γνωρίζωσι τὸν πίνακα (Σχ. 2ον), ἀκριβῶς διπτῶς σήμερον συμβαίνει εἰς τοὺς τηλεγραφητάς, οἵτινες γνωρίζουσιν ἐκ μνήμης τὸ ἀλφάριθμον τοῦ Μόρς καὶ μάλιστα διὰ τοῦ κτύπου ἀπλῶς τῆς τηλεγραφικῆς συσκευῆς δύνανται νὰ συνεννοῶσσι. «Οτί δὲ κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην δὲν εἶχον εἰδίκους τηλεγραφητάς ἀλλ' ἕκαστος ἀδιαφόρως ἔχειται νὰ κάμη λάθος ὡς πρὸς τὴν θέσιν τῶν παρατηρουμένων πυρσῶν καὶ ἡ ἀνάγνωσις

καὶ μ' ὅλον τὸ μειονέκτημα τοῦτο εἶναι μεγάλης ἀξίας.

Περίεργος φαίνεται μοι ἡ ἀγνοία εἰς ἣν εὑρίσκοντο οἱ ἀνθρώποι κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἀναφορικῶς πρὸς τὸ ζήτημα τῆς χρῆσεως τῶν τοιούτου εἰδούς μέσων.

Τὸ ἀπλούστερον ὅτι νὰ ἑξακήσωσι τὴν μνήμην τῶν εἰς τὴν παράστασιν τῶν γραμμάτων διὰ τῶν ἀριθμῶν τῶν πλατείων καὶ τῆς μερίδος, ὥστε ἐκ μνήμης νὰ γνωρίζωσι τὸν πίνακα (Σχ. 2ον), ἀκριβῶς διπτῶς σήμερον συμβαίνει εἰς τοὺς τηλεγραφητάς, οἵτινες γνωρίζουσιν ἐκ μνήμης τὸ ἀλφάριθμον τοῦ Μόρς καὶ μάλιστα διὰ τοῦ κτύπου ἀπλῶς τῆς τηλεγραφικῆς συσκευῆς δύνανται νὰ συνεννοῶσσι. «Οτί δὲ κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην δὲν εἶχον εἰδίκους τηλεγραφητάς ἀλλ' ἕκαστος ἀδιαφόρως

φερθείσης φράσεως «περὶ δὲ τὴν διόπτραν ἐξῆς ὅρια δεῖ τὰ πλατεῖα πεπιγέναι» καὶ ἐκ τῆς ἑτέρας ἣν ἐσημειώσαμεν ἐπίσης ἀνωτέρω, «... ὥστε τὸν ἀποδεχόμενον γινώσκειν, διὸ δεῖ τὸ δεύτερον πλατείον ἐπισκοπεῖν».

Ἐπίσης δὲ περίεργον εἶναι διτὶ, ὡς φαίνεται, ἡ ἐπίνοια αὕτη ἡ διπως θὰ ἐλέγομεν ἡμεῖς ἡ ἔφεύρεσις, κατηγορόθη ὑπὸ τῶν συγχρόνων ὡς δύσχρηστος, διότι δὲν ἤδυνατο πᾶς τις, μὴ ἔχων τριβήν τινα, γὰρ συνεννοήθη ἀμέσως. Διὰ τοῦτο εἶναι λίαν χαρακτηριστικὴ ἡ ἀπάντησις, ἣν ὁ Πολύβιος δίδει εἰς τοὺς κατηγοροῦντας τὴν ἐπινοιαν, καὶ ἡν ὑεωρῶ ἀξίαν λόγου ὅπως μεταφέρω ἐνταῦθα.

«καθ' ἑκατέραν. δὲ τὴν ἐπίνοιαν προμελετᾶν δεῖ τοὺς χειρίζοντας, ἵνα τῆς χρείας γιγνομένης ἀδιαπτώτως δύνανται διασαφεῖν ἀλλήλοις· πηλίκων δὲ συμβαίνει φαίνεσθαι τὴν διαφορὰν ἐπὶ τῶν αὐτῶν πραγμάτων πρῶτον λεγομένων καὶ πάλιν κατὰ συνήθειαν γιγνομένων, ἐκ πολλῶν εὔχερῶν τῷ βουλομένῳ καταμαθεῖν· πολλὰ γάρ οὐ μόνων τῶν δυσχερῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἀδυνάτων εἶναι δοκούντων κατὰ τὰς ἀρχάς, μετὰ ταῦτα χρόνου καὶ συνηθείας τυχόντα ρῆστα πάντων ἐπιτελεῖται· τοῦ δὲ τοιούτου λόγου παραδείγματα μὲν πολλὰ καὶ ἔτερα πρὸς πίστιν, ἐναργέστατον δὲ τὸ γιγνόμενον ἐπὶ τῆς ἀναγνώσεως· ἐπὶ γάρ ἐκείνης, εἰ τις παραστησάμενος ἀνθρώπων ἀπειρον μὲν καὶ ἀσυνήθη γραμματικῆς, τἄλλα δ' ἀγχίνουν, ἔπειτα παιδάριον ἔξιν ἔχον παραστῆσαι καὶ δίους βιβλίον κελεύει λέγειν τὰ γεγραμμένα, δῆλον ὡς οὐκ ἐν δύνατο πιστεῦσαι, διότι δεῖ πρῶτον τὰς ὅψεις τὰς ἐνὸς ἑκάστου τῶν γραμμάτων ἐπιστῆσαι τὸν ἀναγινώσκοντα, δεύτερον ἐπὶ τὰς δυνάμεις, τρίτον ἐπὶ τὰς πρὸς ἀλλήλα συμπλοκάς, ὃν ἕκαστον ποσοῦ χρόνου δεῖται· διόπερ δταν ἀνεπιστάτως θεωρῆτο παιδάριον ὑπὸ τὴν ἀναπνοὴν ἐπτὰ καὶ πέντε στίχους συνείρον, οὐκ ἐν εὔχερων δύνατο πιστεῦσαι, διότι πρότερον οὕτως οὐκ ἀνέγνωκε τὸ βιβλίον· εἰ δὲ καὶ τὴν ὑπόκρισιν καὶ τὰς διαιρέσεις, ἔτι δὲ δασύτητας καὶ ψιλότητας δύνατο συσσώζειν, οὐδὲ τελείως· διόπερ οὐκ ἀποστατέον οὐδὲν δύνατο προσακτέον δὲ τὴν ἔξιν, ής πάντα τὰ καλὰ γίγνεται θηρατὰ τοῖς ἀνθρώποις, ἀλλως τε καὶ περὶ τῶν τοιούτων ἐν οἷς πολλάκις κείται τὸ συνέχον τῆς σωτηρίας».

Τὸ ωρολόγιον τούτο εἶχε δώδεκα διαιρέσεις ἀντιστοιχόσας εἰς δώδεκα ώρας, εἰς ἑκάστην δ' ώραν ὅτι γεγραμμένη μία εἰδησης. Οὕτως εἰς μὲν τὴν πρώτην ώραν ἐγράφετο διτὶ «ἔγινε εἰσβολὴ τῶν Σαρακηνῶν».

Εἰς τὴν δευτέραν διτὶ «.....πόλεμος». Εἰς τὴν τρίτην διτὶ «.....ἐμπρησμός»· καὶ οὕτω καθεξῆς εἰς τὰς λοιπὰς διαιρέσεις.

«Ωστε ὃν ὁ φανὸς ἐφαίνετο κατὰ τὴν τρίτην ώραν ἐδηλοῦτο διτὶ συνέθη «ἐμπρησμός». Τὸ σύστημα τοῦτο κατ' ὅλιγον διαφέρει, δσον ἀφορᾷ τὴν ποικιλίαν τῶν μεταβίβαζομένων εἰδησεων τοῦ προαναφερθέντος ἀρχαιοτέρου (Σχ. 1ον), ἀπήτει δὲ διπως οἱ παρατηρηταί ώστι ἀγρυπνοι.

Εἰς τὴν "Εκθεσιν τῆς Βασιλείου τάξεως τοῦ βασιλέως Κωνσταντίνου εύρισκομεν πληροφορίας τινὰς ἀναπληρωματικὰς ἀναφορικῶς πρὸς τὴν τηλεγραφικὴν γραμμὴν ἀπὸ Γαρσοῦ εἰς Κωνσταντινούπολιν, τῆς ὄποιας τὸ ἐναέριον μῆκος ὅτι μεγαλήτερον τῶν 800 χιλιομέτρων.

«Ἐπει οὖν τὴν πρὸ δημῶν σοι προεκτεθεῖσαν

2. Η ΟΠΤΙΚΗ ΤΗΛΕΓΡΑΦΙΑ ΕΠΙ BYZANTINΩΝ

Διὰ τῆς ἀνωτέρω ἐπινοίας ἡ ὀπτικὴ τηλεγραφικὴ συνεννοήσις εἶχε φάσει εἰς ζηλευτὸν σημεῖον

προόδου. Ἐπὶ πόσον δριμως χρόνον ἡ ἔφεύρεσις αὕτη ὅτι ἐχρήσει ἀγνοῶ, καθόσον οἱ στρατοὶ τῶν μεταγενεστέρων χρόνων φαίνεται διτὶ ἡγινόουν τὸ σύστημα τοῦτο.

Φανοί.

Σύστημα λεόντος τοῦ μαθηματικοῦ.

βασιλικῶν ταξειδίων ἔκθεσιν, πατρὶ καὶ πάντα πειθόμενος, ἀνέγνως καλῶς, προσῆκον ἄρα σοι καὶ τὰ πρὸ τῶν ταξειδίων γινόμενα διελθεῖν τε καὶ ἐκμαθεῖν, διποτὲ φάνων τινῶν καὶ λαμπάδων τῶν ἐκ διαδοχῆς πρὶν ἀνημμένων ὁ βασιλεὺς ἐν μιᾷ ὥρᾳ τὴν τῶν ἑχθρῶν εὐθὺς κατεμάνθανεν ἔφοδον, ἀλλ' ἐκ τῶν προκειμένων σοι κεφαλαιών ταῦτα τρανότερον δηλωθήσεται. Ἰστέον, διτι, τὸ παλαιὸν ἀπὸ Ταρσοῦ Σαρακηνῶν κατὰ Ρωμαίων ἔξερχομένων, εὐθέως τὸ κάστρον τὸ λεγόμενον Λούλον ἐν περιόπτῳ προσκείμενον ἐξηπτὲ φανόν, διὸ ἐκ διαδοχῆς ὁ καλούμενος Ἀργέας βουνὸς διεδέχετο, καὶ ἦπτε καὶ αὐτὸς καὶ εἰθ' οὕτως ἀπὸ τῶν ἐκείσες ὁ βουνὸς ὁ Σάρμος ἀνηπτεῖ καὶ μετὰ τοῦτο ἐδέχετο τὸ κάστρον τὸ Αἴγιλον καὶ ἦπτε καὶ αὐτὸς, καὶ ἀπ' αὐτὸν ἐδέχετο ὁ βουνὸς ὁ Ολυμπός, καὶ ἦπτον ἐν κορυφῇ καὶ μετ' ἐκείνον ἐδέχετο ὁ βουνὸς ὁ Κύριζος καὶ ἦπτε καὶ αὐτὸς καὶ εἰθ' οὕτως ἐδέχετο ὁ βουνὸς ὁ Μούκιλος ἐπάνω τῶν πυλῶν, καὶ ἦπτε καὶ αὐτὸς καὶ μετ' αὐτὸν ἐδέχετο ὁ τοῦ ἀγίου Αὔξεντίου βουνὸς ὁ σκοπὸς προσαγορεύμενος καὶ ἦπτε καὶ αὐτὸς, καὶ μετ' αὐτὸν ἐδέχετο ὁ ἐν τῷ παλατίῳ τοῦ Φάρου ἡλιακός, καὶ ἦπτε καὶ αὐτὸς· διαιτάριοι γάρ καὶ ἐκείσες βιγλαῖς ἀεὶ καὶ πάντοτε κρατοῦντες πρὸς τὸ μὴ λαθεῖν αὐτούς, ἀκριβῶς ἀπεσκόπουν πρὸς τὸν βουνὸν τοῦ ἀγίου Αὔξεντίου. Ἰστέον, διτι, τῶν φανῶν τούτων πάντων ἀφάντων, εὐθὺς οἱ χαρτουλάριοι τῶν ἔξω στάβλων καὶ σαφραμεντάριοι ἐκαλύγουν τὰ βασιλικὰ ἀλογα, καὶ τὰ βασιλικὰ σαγμάτια εὑτρεπίσαντες εὐθὺς ἐκίνουν, καὶ κατήρχοντο εἰς τὴν τοῦ βασιλέως ἀπάντησιν ἐν Πύλαις. Ὁ δὲ βασιλεὺς ἐξήρχετο μέχρι τῶν πυλῶν, τὰ δὲ βασι-

λικὰ σελλάρια καὶ, οἱ ἀρχοντες καὶ οἱ λοιποὶ οἱ ἀπὸ τῆς πόλεως ἔξερχόμενοι τῆς ἔηρᾶς, προσλάμβανον τὸν βασιλέα εἰς Πύλας, καὶ ὅτε τὸ τῶν Σαρακηνῶν φοσσάτον ὥφθη καὶ πρὸς τὰ τῆς Ρωμανίας συστάμενα, ἦν ὁ βασιλεὺς εὐθὺς εἰς ἀπάντησιν ἀυτοῦ».

«Ἡ τηλεγραφικὴ αὕτη συγκοινωνία διετηρήθη καθ' ὅλην τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοφίλου καὶ ἐπὶ τινὰ χρόνον ἐπὶ τοῦ διαδόχου αὐτοῦ Μιχαὴλ τοῦ Γ', τοῦ Μεθύσου καὶ Κουραπαλάτου κληθέντος καὶ βασιλεύσαντος μέχρι τοῦ 867 μ. Χ. «ὅντος δὲ αὐτοῦ ποτε ἐν τῷ τοῦ ἀγίου Μάμαντος προκένσῳ καὶ μέλλοντος ποιῆσαι ἵπποδρόμιον, ἐν ᾧ καὶ ἀντὶ βασιλέως ἡνίοχος ἐγνωρίζετο» (καὶ γάρ ἐν ταῖς ἵππηλασίαις ἀντὶ ἡνίοχου ἵππηλάτει)· συγένη τούς συνήθεις ἀψαι φανούς, καὶ εἰπε τοῦτο διαλογισάμενος, διτι «εἰ καταδηλος γένη» ται· ἡ ἔξοδος τῶν Σαρακηνῶν, λυπηθήσονται» οἱ πολῖται, καὶ οὐ μὴ ἔξελθωσιν εἰς τὸ ἵπποδρόμιον πρὸς τὸ τὴν ἐμὴν ἵππηλασίαν θεάσασθαι· καὶ ἐκ τότε διετάξατο μὴ ἀπτειν τοὺς φανούς».

«Ἄπο δὲ τῆς ἐποχῆς τοῦ Μιχαὴλ τοῦ Γ', δὲν ἐγένετο πλέον χρῆσις τῆς τηλεγραφικῆς ταύτης συγκοινωνίας καὶ ὅπως εἰς πάντα τὰ ἀνθρώπινα, τὰ ὀφέλιμα καὶ χρήσιμα εὐκόλως καταργοῦνται καὶ καταστρέφονται, οὕτω καὶ ἡ χρῆσις τῶν φανῶν καταργήθεισα ἀπαξ, ἐπειδὴ ἡτο ὀφέλιμος, δὲν ἐπανελήφθη εἰς τοὺς μετέπειτα χρόνους. Διὰ τῆς ἐφευρέσεως δὲ τοῦ Λέοντος ἐσημειώθη ὁ τελευταῖος σταθμὸς τῆς ἐξελίξεως τῆς ὀπτικῆς τηλεγραφίας παρὰ τοῖς ἀρχαίοις στρατοῖς.

ΒΙΚΤΩΡ ΔΟΥΣΜΑΝΗΣ

ΕΡΓΟΝ ΤΕΧΝΗΣ¹

(Διήγημα ὑπὸ ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΤΣΕΧΩΦ).

Kρατῶν ὑπὸ μᾶλις πράγμα τι τυλιγμένον εἰς τὸν ἀριθ. 223 τῆς «Ἐφημερίδος τοῦ Χρηματιστηρίου» ὁ Ἀλέκος Σμυρνώφ, μονογενῆς υἱὸς τῆς μητρός του, ἐξίνισε τὸ πρόσωπόν του καὶ ἐμβήκει εἰς τὸ σπουδαστήριον τοῦ Ιατροῦ Κοσσελκώφ.

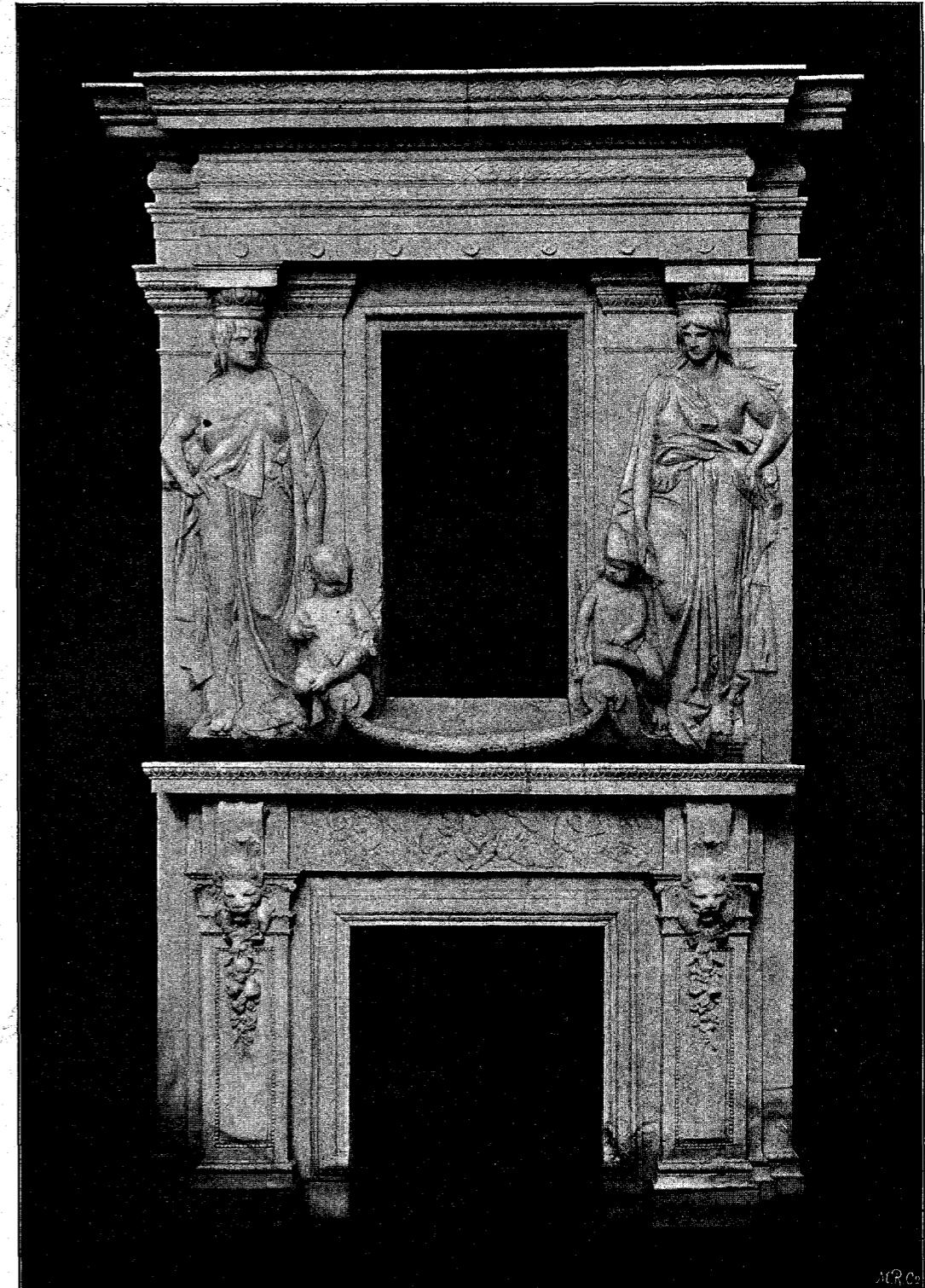
— "Α, καλὸ στὸ παλληκάρι! εἶπεν ὁ ιατρός

— Ο συγγραφεὺς τοῦ διηγήματος τούτου κ. Ἀντώνιος Τσέχωφ, εἶνε ὁ δημοτικώτερος καὶ ὁ μᾶλλον ἀναγνωσκόμενος ἐκ τῶν συγχρόνων ἐν Ρωσίᾳ διηγηματογράφων. Προσεχῶς θέλομεν δημοσιεύσει τινὰ περὶ αὐτοῦ μετὰ τῆς εἰκόνος του.

ὑποδεχόμενος. — Αἱ, πῶς τὰ πᾶμε; Τί νέα; Ο Ἀλέκος ἐκάμψυσε τοὺς ὄφθαλμούς, ἔφερε τὴν χειρα ἐπὶ τῆς καρδίας του καὶ εἶπε μὲ συγκεκινημένην φωνήν :

— Σᾶς χαιρετᾶ ἡ μαμά καὶ μοῦ εἶπε, Ἰθάν Νικολάεβίτς, νὰ σᾶς εὐχαριστήσω... Εἶμαι ὁ μόνος υἱὸς τῆς μαμᾶς μου καὶ σεῖς μοῦ ἐσώσατε τὴν ζωήν... μὲ ἐθεραπεύσατε ἀπὸ ἐπικίνδυνον ἀσθένειαν καὶ... καὶ δὲν ἡζεύρομεν καὶ οἱ δύο πῶς νὰ σᾶς εὐχαριστήσωμεν.

— Καλὲ δὲν βαρύνεσα! διέκοφεν ὁ ιατρός,

Ἀρχιτέκτων : I. Μούσης

Πλότης : I. Βιτσάρης

ΕΣΤΙΑ

(Χρυσού βραβείον ἐν τῷ παγκόσμιῳ Ἐκθεσει τῶν Παρισίων τοῦ 1900)

MR.C

ΑΙ ΝΕΦΕΛΑΙ ΚΑΙ Ο ΑΡΙΣΤΟΦΑΝΗΣ

Ο πόλεμος ὁ Πελοποννησιακός, ὁ πολύδακρος, συντρίβει τῶν Ἀθηνῶν τὴν ἀκμήν, ὥλικὴν καὶ ἡθικὴν· δῆπον ἀλιτηρίων καὶ ἀκτελῶνες μεταξὺ τῆς Πάρνηθος καὶ τοῦ Σαρωνικοῦ σαπφείρινοι ἡπλοῦντο, κεκομένοι διὰ τοῦ πελέκεως ἢ ὑπὸ τοῦ πυρὸς κατακεκαμένοι τῶν ἐπιδρομέων, ώς φρικταὶ ἥδη στῆλαι· ἐπιτάφιοι οὐστανται ἀπεράντου νεκροταφείου. Οἱ λοιμὸς ἐμίανε τὴν πόλιν, εἰς πάντα οἷον πολύστονον πένθος εἰσαγαγών, ἀφειρέσας τὴν ὄσιότητα, τὴν ἀκοσμίαν δὲ εἰς τῶν πολιτῶν τὰς ψυχὰς ἐμβάλων. Οἱ ἐργάτης ἀλλοτε λαός, ὁ σωσίπολις, ἀπὸ τοῦ ἐλεεινοῦ μισθαρίου, τοῦ δικαστικοῦ, τὸν πόρον τοῦ βίου ἀναμένει. Αἱ παλαιστραι ἐκενωθησαν, ἔσμὸς δὲ ἀδρὸς κατακλύζει τὰ βαλανεῖα, τὰς ὑπερκόμπου πλούτου οἰκίας τῶν ἐταιρῶν καὶ τῶν μυρεψῶν τὰ ἐργαστήρια, ἐν φόβοις ἀρχαικοῖ καὶ φιλοπόλιδες ἀσκοῦνται ἐν τῷ Λυκείῳ περὶ τὸν χειρισμὸν τῆς ἀσπίδος καὶ τοῦ δόρατος. Διὰ τοῦτο τοὺς ἐν Μαραθῶνι στήσαντας καὶ ἐν Σαλαμῖνι τὴν φαεινὴν τῆς ἐλευθερίας κρηπίδα σχλος δειλῶν διεδέσπι, διαδραστιπολίται οὐτιδανοί, ὑπ' ἀδυναμίας οὐδὲ τὰς λαμπαδηδρομίας σθένοτες νὰ δράμωσι κατὰ τὴν ἑορτὴν τῶν Προμηθίων. Ἡ ἀρχαία διάστα τὴν λιτὴ κατελύθη, συμπόσια δὲ παρατίθενται, ἐνθα δέσμουτα πολυτελῆ καὶ οἷοι εὐώδεις καὶ στέφανοι ἀνθέων σπανίων καὶ μύρα καὶ αὐλητρίδες· ἐνθα κῶμοι, καὶ θαυματοποιοί, καὶ μιμικὰ δράματα, ὄρχομεναι παρέθνοι καὶ μειρακίσκοι, καὶ γέλωτοποιοὶ τοὺς κεκορεμένους τέρποντες δαιτυμόνας.

Ἐν τῷ δαιμονιῷ δύστε! τί ἔλκει τὸ σμῆνος τοῦτο τῶν ἀνδρῶν, ὥστε τὸν ἀρχαῖον βίον ἀπορρίπτοντες πρὸς τὴν κακὴν ταύτην φέρονται δίχιταν;

Δίψα ἐπιδειξεῖται. Πρὸς τὴν ἐπιδειξιν δὲ ἦτο ἀνάγκη πλούτου, κομψῶν τρόπων καὶ πνεύματος ἀνάπτυξις. Ἐπετυγχάνετο δὲ ἡ ἀνάπτυξις ἢ μὲν ὑψηλοτέρα, ἢ τις ἡθελε προσέλθῃ εἰς τὸν Ἀναξαργόραν ἢ τὸν Ζήνωνα ἢ τὸν Παρμενίδην, ἢ δὲ κοινοτέρα, ἢ στιλθεδόνα τινὰ ἐπιπλαιοτέραν δίδουσα, πολλοῦ μὲν εἶχεν ἀνάγκην ἀργυρίου, ἀλλὰ προχείρως εἰς πάντας προσέκειτο.

Ἄνδρες Ἑλληνες πνεύματος θαλεροῦ, τῆς εὐμαρείας φίλοι, περὶ πάντων τῶν εἰδῶν τῆς ἐπιστήμης—τοῦ καλοῦ, τοῦ ἀγαθοῦ, τοῦ ἀληθοῦς—μετ' ἀπτούτου θάρρους λαλοῦντες, τοῦ λόγου τὰ τεχνήματα ἐπινόσαντες ἢ προχαγγόντες, κατέκλυσαν τὰς σοφὰς Ἀθήνας, ὁ Γοργίας, ὁ

Ιππίας, ὁ Πρόδικος, ὁ Ἀντιφῶν, ὁ Πρωταγόρας καὶ ἄλλοι πολλοί.

Οὗτοι λοιπὸν καίνα δόγματα περὶ θεῶν, νόμων, πατρίδος, δικαίου, ἀνθρωπίνης ἀξιοπρεπείας τοὺς πολίτας διδάσκοντες, ἐνομίζοντο τῆς ἀρχαίας διάιτης τῆς ἡγεμονίας καὶ θεοφιλοῦς οἱ καταφρονταί, οἱ διαφθείροντες τὴν ἀρετὴν τῆς νεότητος.

Ἐζων δὲ ἐν τῇ πόλει· ίκανοι εἰσέτι καὶ μάλιστα ἐκ τῶν εἰς τὴν ἀριστοκρατίαν τοῦ πνεύματος καταλεγομένων τοῦ ἀρχαίου ἦθους οἱ θαυμασταί, πρὸς τὰς καίνας δὲ γνώμας στυγερὸν αἰσθανόμενοι μῆσος, ἃνευ ἔξαιρέσεως, οἱ κωμῳδοποιοί. Οὔτως ὁ Κρατīνος ἔγγραψε τοὺς Πανόπτας, δημόσιος περὶ τὸν Ρηγίνον σοφιστήν, τὸν ἀσεβῆ, καὶ τοὺς περὶ αὐτὸν παντογνώστας ἐκωμώδεις· ὁ δὲ χαρίεις Εὔπολις κατὰ τὸν Προδίκον τὰς Αἴγας, ἢς ἡ ὑπόθεσις ὅμοια περίπου πρὸς τὴν τῶν Νεφέλων, γράψας, δὲν ἐλησμόνησε νὰ πλήξῃ εἰς τοὺς Κόλακας τὸν μεγαλοπρεπῆ Πρωταγόραν εἰπόντα δὲν γνωρίζει ἢν ὑπάρχωσι θεοί, λέγων:

Μέσα εἶναι ὁ Πρωταγόρας,
ὅστις ἀλαζονικῶς μὲν ὄμιλει ὁ ἀλιτήριος
περὶ τῶν μετεώρων, τὰ δὲ κατὰ γῆς κείμενα τρώγει.

Δυστυχῶς πρὸς τοὺς σοφιστάς, ἀνθρώπους κόλακας, ἀλαζονικούς, τοῦ σώματος θεράποντας, μετεωροφρίνακας, ἀσεβεῖς, συνέχεον πολλοὶ τῶν ἐπιπλαιοτέρων Ἀθηναίων καὶ τὸν Σωκράτην.

*

Ἐν τῇ πόλει ταύτη τῇ δαιμονίᾳ, ἐνθα τὸ κάλλος, ως τὸ χρυσαύγες τοῦ ἡλίου φῶς, εἰς ἡδίστην ἐν τῇ φύσει καὶ τῇ τέχνῃ ἀρμονίαν ἐξεχύνετο, τίς ὁ ἀνὴρ οὗτος ὁ μορφὴν οὐ μόνον ἐλληνικήν, ἀλλ' οὐδὲ ἀνθρώπινην ἔχων; Εἶναι τις τῶν μαρμαρίνων σειληνῶν τοῦ Διονυσίακου θεάτρου ἔμψυχος αἰφνης γενόμενος; Οἱ ἐν μέσῳ πλούτου ἀναστρεφόμενος αὐχμηρός, ἀχίτων, ἀνυπόδητος οὗτος τίς εἶναι;

Ἡ παραδοξότάτη εἶναι καὶ μεγαλειοτάτη ἀμαρτία τοῦ Εὐ. Χ. αἰῶνος τελευτῶντος.

Οἱ ἀνυπόδητος καὶ ἀχίτων περιστοιχίεσται ὑπὸ τῆς ἐνγενεστάτης καὶ κομψοτάτης νέότητος τῆς Ἐλλάδος· ὁ προγάστωρ οὗτος ἀσπίδα φέρων καὶ δόρυ σύζει ἐν Δηλίῳ τὸν Λάχητα καὶ ἐν Ποτειδαίᾳ τὸν Ἀλκιβιάδην, ὁ αὐχμηρός οὗτος λαμπρᾶς τυγχάνει ὑπόδοχης ἐν τῇ οἰκίᾳ τῆς Ἀσπασίας καὶ μετέχει τῶν συμποσίων τοῦ Καλλίου καὶ τοῦ Ἀγάθωνος. Εἶναι ὁ Σωκράτης ὁ

σωφρονέστατος, ὁ λιτότατος, ὁ εἴρων, ὁ ῥαγδαῖον προχέων σκωμμάτων ὑετόν, ὁ φαιδρὸς συμπότης, ὁ βαθύνους ἐρευνητής, ὁ ἐν τοῖς Προπυλαῖοις ἰδρύσας τὰς Χάριτας—εἰκόνα τῆς ψυχῆς αὐτοῦ—ὁ πάντων ἀνδρῶν σοφώτατος.

Ἄλλ' ἂν ὁ Ἀλκιβιάδης ἔλεγεν ὅτι ὁ διδάσκαλος αὐτοῦ δριμούτατος ἦτο πρὸς τοὺς Σειληνοὺς τοὺς ἐν τοῖς ἐρυμογλυφείοις, οἵτινες, ἀν εἰς δύο ἀνοιχθῶσι, φαίνονται ἔνδοθεν ἀγάλματα ἔχοντες θεῶν· ἀν ἔλεγεν ὅτι καὶ δ σειληνόμορφος Σωκράτης εἶναι ἔνδοθεν θεός, ὑπῆρχον ὅμως Ἀθηναῖοι πολλοὶ μισοῦντες τὸν τρόπον αὐτοῦ. Τυπελάμβανον τὸν Σωκράτη ἔνα τῶν πολλῶν ἐν Ἀθήναις σοφιστῶν, σύζεον, οἷος Διαγόρας ὁ Μήλιος, μισοῦντα τὴν δημοκρατίαν, τῶν νόμων καταφρονητὴν καὶ τοῦ δικαίου, δι' ἀμηχάνου τιὸς τέχνης, τῆς διαλεκτικῆς, δυνάμενον ως δίκαιον νὰ παραστήσῃ τὴν ἀδικίαν. Οἱ ἀγέρωχοις τοῦ πενήτης τρόπος, ὁ ἔλεγχος τῶν πονηρῶν—δημητριῶν, ὄλιγαρχικῶν, ρητόρων, σοφιστῶν—ἐπεσώρευσαν ἀπεχθείας, κατηγορηθεὶς δὲ κατεδιάσθη καὶ ἀπέθανε τῷ 399 π. Χ. ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ.

Οτε ὅλιγον ὑστερον ὁ Εὐριπίδης διδάσκων τὸν Παλαμήδην εἰσήγαγε τὸν χορὸν ψάλλοντα «ἔφονεύσατε, ἐφονεύσατε τὸν πάνσοφον, τὴν οὐδὲν ἀλγος προξενοῦσαν ἀηδόνα τῶν Μουσῶν, τὸν οὐδὲν ἀλγος προξενοῦσαν ἀηδόνα τῶν Μουσῶν, τὸν οὐδὲν ἀλγος προξενοῦσαν ἀηδόνα τῶν Ελλήνων τὸν Ἀριστοφάνης τοῦ ἡδύνατο νὰ τάξῃ Ιππωνα τὸν Ρηγίνον· ἀλλ' ἀνεβίασε τὸν γνωριμώτατον ἐν Ἀθήναις, τὸν προτερήσαντα τῶν ὁμοτέχνων πονηρότατον, κατὰ τὴν γνώμην του, σοφιστήν. Νομίζει ὁ ποιητὴς δὲτο Σωκράτης ἀσχολεῖται περὶ τὰ ἀχρηστά καὶ τὰ κενώτατα, ἀεροβατῶν καὶ ἐκ τῶν νεφελῶν νέας λαμβάνων ἀεροδιήτους καὶ νιφοβόλους σοφιστικὰς ἐπινοίας, ἐπιμαρτυρόμενον τὴν ἀναπνοήν, τὸ χάος καὶ τὸν ἀέρα, ἵδας δὲ ἔχοντα ως νεφέλη τις ἔχανειμίζομένας.

Ἐγράψει λοιπὸν τὰς Νεφέλας.

*

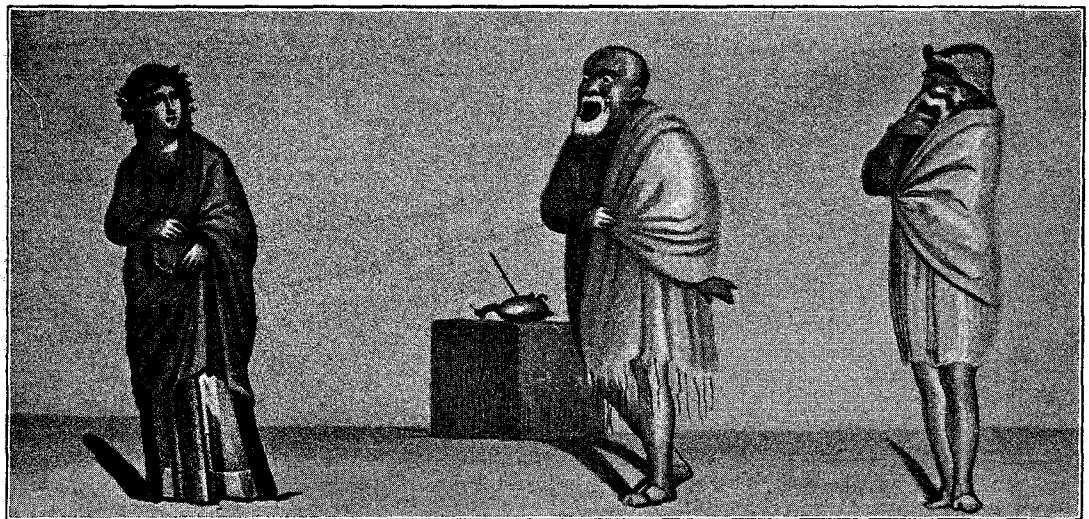
Ἐπι Ισάρχου ἀρχοντος (Ὀλυμπιάδος 89, 1. π. Χ. 423) κατὰ τὰ Διονύσια ἐν ταῖς διδασκαλίαις τῶν κωμῳδίων παραδοξότατος χορὸς ἐπὶ τῆς σκηνῆς τοῦ θεάτρου κατήρχετο.

Ἀριστοφάνης ὁ πολιτικὸς ἐὼς τότε κωμῳδίας ποιήσας τοὺς Βαθύλωνίους, τοὺς Ἀχαρνεῖς καὶ τοὺς Ιππεῖς, γράψας ἐδίδασκε τὰς Νεφέλας. Τὸ δράμα ὅτο φιλολογικόν, ἀλλ' ὅπως πάντα τὰ φιλοσοφικά διδάσκεται, καὶ τοῦτο προσέτι η ἀρχαία κωμῳδία ως κοινοῦ ἐνδιαφέροντος παρέστησεν, ἀφ' οὐ κακοῦ ἐργάτης ἢ φιλοσοφία ὅτο, τοὺς βαθύλους τῶν θεῶν ἀνατρέπουσα καὶ κατάλυουσα τῆς πολιτείας τοὺς νόμους.

Γέρων τις ἐνταῦθα Στρεψιάδης ἄγροικος ἔχει νυμφευθῆ κόρην μεγίστης γενεᾶς, ἀνεψιὰν Μεγαχλέους τοῦ Μεγαχλέους. Ἐξ αὐτῶν ἐγεννήθη νιός, ὁ Φειδιππίδης, δστις κατεσπάθα, κατὰ τὴν ἀγωγὴν τῆς μητρός, τὴν πατρικὴν περιουσίαν εἰς ἀγορὰς ἵππων καὶ ἀγάνας ἵππικον. Τὰ χρήματα τοῦ πατρὸς κατέφαγον οἱ ἵπποι τοῦ νιοῦ, κατάχρεως δὲ γενόμενος ὁ πατὴρ δὲν δύναται νὰ τύχῃ ὅπνου συλλογιζόμενος τίνι τρόπῳ νὰ μὴ πληρώσῃ τὰ διὰ τοὺς ἵππους χρέον. Μίαν δὲ εὑρίσκει τέλος σωτηρίας ὁδόν. Παρὰ τὴν οἰκίαν του εἶναι ἴδρυμένος μικρὸς οἰκίσκος στενωτάτην ἔχων θύραν, τὸ φροντιστήριον ἀνδρῶν, οἵτινες ἐπὶ χρηματικῇ ἀμοιβῇ διδάσκουσι τὸν ἐπιθυμοῦντα νὰ

μιστήρια τῶν νέων θεῶν, Ἀέρος, Αἰθέρος, Δίνου (ἀνεμοστροβίλου), ἐπὶ τῇ ἐπικλήσει δὲ τοῦ Σωκράτους φαίνονται αἱ Νεφέλαι, μεγάλαι θεαὶ διὰ τοὺς ἀργούς, πλείστους βόσκουσαι σοφιστάς, εἰκόνες ὄμιχλώδους γνώσεως. Μετὰ διάλογον δὲ τοῦ Σωκράτους καὶ τοῦ Στρεψιάδου ἀστειότατον εἰσάγεται οὗτος εἰς τὸ διδασκαλεῖον, ἵνα δοκιμασθεὶς διδαχθῇ τὸν σοφιστικὸν λόγον, δι' οὐ θὰ διοισθήῃ ἀπὸ τὰς χεῖρας τῶν δανειστῶν. Τὸ λογεῖον τῆς σκηνῆς ἐκενώθη.

"Ἅδη ὁ χορὸς μεταστρέφει τὸ πρόσωπον πρὸς τοὺς θεατάς." Αρχεται ἡ παράθασις, τὸ σπέρμα, ἐξ οὗ ἐβλαστησεν ἡ κωμῳδία· εἰσάγεται δὲ αὕτη ἐκεὶ τῆς ἀρχαίας ἀττικῆς κωμῳδίας, διού

Κορυφαῖα Νεφελῶν

Στρεψιάδης

Ἀμεινίας

νικᾷ εἴτε τὸ δίκαιον ὑποστηρίζει εἴτε τὸ ἀδίκον. Προσπαθεῖ ὁ πρεσβύτης λοιπὸν νὰ πείσῃ τὸν νιόν νὰ εἰσέλθῃ εἰς τοὺς μεριμνοφροντιστὰς τούτους, καὶ νὰ διδαχθῇ τὸν ἀδίκον λόγον, δῆλα δὲ τὴν τέχνην, δι' ἣς θὰ δυνηθῇ νὰ παραστήσῃ τὸ ἀδίκον ὡς δίκαιον, ἐνῷ δὲν φαίνεται ὅτι ἀδίκει, στερῶν δι', τι εἰς τοὺς δανειστὰς ὀφείλουσιν. 'Αλλ' ἐπειδὴ ὁ νιός δὲν στέρεγει ν' ἀφήσῃ τὴν ἵππικήν, ὁ στρεψιάδης Στρεψιάδης, μηδὲνάμενος νὰ εὕρῃ γνώμην ἀποστερητρίδα τῶν χρεῶν, προσέρχεται αὐτὸς πρὸς τοὺς γείτονας, τοὺς ὡχριῶντας καὶ ἀνυποδήτους. Ἐνταῦθα συνταντὶ τὸν Σωκράτην, δστις ἐντὸς καλάθου ἀεροβατῶν ἔξετάζει τὰ μετέωρα πράγματα. Καταγράφεται λοιπὸν εἰς τοὺς μαθητὰς μόνον διὰ νὰ μάθῃ τὸν ἔνα ἀπὸ τοὺς δύο λόγους, τὸν μηδὲν ἀποδίδοντα τῶν ὀφειλομένων. Εἰσάγεται μετὰ ταῦτα εἰς τὰ

μετά τινας περιπετείας τοῦ δράματος μέλλει νὰ ἐκτυλιχθῇ ἡ κυρία πρᾶξις καὶ νὰ ἐπελθῃ ἡ λύσις. Εἰς τὰς Νεφέλας, διούς καὶ εἰς ἄλλας κωμῳδίας του, ὁ ποιητὴς εἰσήγαγε διπλῆν παράθασιν, καὶ εἰς μὲν τὴν πρώτην ἐλέγχει τοὺς κριτὰς διὰ κακὴν περὶ τῶν ἔργων του ἀπόφασιν, ἐπαινεῖ ἑαυτὸν καὶ σκώπτει τοὺς ἀντιτέχνους, εἰς δὲ τὴν δευτέραν συμβουλεύει καὶ ἀπειλεῖ τοὺς κριτὰς, ἀντὶ τιμάσωσι τὸν ποιητήν.

Μετὰ τοῦτο τὸ φροντιστήριον ἀνοίγεται, ὥρμῃ δὲ πρὸς τὴν σκηνὴν κατηγανακτημένος ὁ Σωκράτης ὑπὸ τοῦ Στρεψιάδου μετ' ὄλιγον ἀκολουθούμενος, καὶ πρὸς τὰς Νεφέλας ἀποτεινόμενος:

Μὰ τὴν Ἀναπνοήν, μὰ τὸ Χάος, μὰ τὸν Ἀέρα, λέγει, δὲν εἴδον ἄνδρα τόσον χονδροκέφαλον κανένα οὐδὲ ἀνίκανον νὰ ἐπινοήσῃ τίποτε οὐδὲ ἀδεξίον οὔδεν ἐπιλήσμονα τόσον

Καὶ τοιοῦτος εἶναι ὁ Στρεψιάδης, ἀκατάλληλος διὰ τὴν σοφιστικήν, διὸ κατὰ συμβουλὴν τοῦ Σωκράτους στρέφεται πάλιν πρὸς τὸν οὐρανόν· Μὰ τὴν Ὁμιχλὴν, λέγει, δὲν θὰ μείνῃς πλέον ἐδῶ, ἀλλὰ πήγαινε νὰ τρώγῃς τοῦ Μεγαχλέους τοὺς κίονας.

Φειδιππίδης.

Πρὸς αὐτὸν δέ, ἀποροῦντα διὰ τὴν παραφροσύνην ταῦτην τοῦ πατρός, ἐκθέτει ἀστειότατα τὴν διδασκαλίαν τῶν σοφιστῶν, τέλος δὲ πείσας εἰσάγει ὁ Στρεψιάδης εἰς τὸ διδασκαλεῖον τὸν Φειδιππίδην. Πρὸ τούτου δὲ γίγνεται εἰς τὸν μέλλοντα σοφιστὴν ἐπιδειξίς τοῦ ἀρχαίου βίου, τοῦ ἀφελοῦς καὶ ἀγνοῦ, καὶ τοῦ νέου, τοῦ σοφιστικοῦ, τοῦ πᾶν αἰσχρὸν καλὸν θεωροῦντος. Ἐκείνον μὲν τὸν βίον εἰκονίζει ἀνὴρ λιπαρὸς καὶ εὐανθής, σεμνὸς καὶ μεγαλοπρεπῆς τὴν δύνην, ὁ Δίκαιος Λόγος, τοῦτον δὲ νεανίας ἀναιδῶς τὸ σῶμα ἡμίγυμνον ἐπιδεικνύων, μαλακὴν τὴν φωνὴν πλάττων, διὰ τῶν ὄφθαλμῶν ἔκυτὸν προαγωγεύων, διακινούμενος καὶ τρυφεραίνομενος, πᾶν αἰσχρὸν ποιῶν καὶ τὸ καλὸν αἰσχρὸν νομίζων, ὁ Δίκαιος Λόγος.

Εἰσέρχεται λοιπὸν εἰς τὸ φροντιστήριον ὄπόθεν μετ' ὄλιγον ἀποφοιτᾷ τέλειος περὶ τὸν ἀδίκον λόγον, τὰς στρεψιάδης, σοφιστὴς δεξιός, κατὰ τὴν ἀμφίκοπον γλώσσαν λάμπων, προπύργιον τοῦ πατρός, σωτὴρ τοῦ οἴκου, τῶν ἐχθρῶν βλάβην, λυτρωτὴς τῶν γονέων ἀπὸ τὰς στενοχωρίας μεγάλων κακῶν. Χαίρων ὁ πατὴρ ἐτοιμάζει διὰ τὸν νιόν ἐστίασιν, ἀστειότατα δὲ σκώπτων διώκει τοὺς δανειστὰς καὶ εἰσέρχεται εἰς τὴν οἰκίαν.

Μετ' ὄλιγον δύμας ὁ πανούργος γέρων, ὁ ἐπιθυμῶν νὰ καταφάγῃ τὰ δανεισθέντα χρήματα ἐξέρχεται διωκόμενος καὶ τυπτόμενος ὑπὸ τοῦ οὐρανοῦ, δστις διατεινεται διὰ δικαίως ἔδειρε τὸν πατέρα κηδόμενος ὑπὲρ αὐτοῦ, διόπει ὁ πατὴρ ἔδειρεν αὐτὸν παιδίον ὅντα, ἵνα καλλίτερος γείνη. Ὁ Στρεψιάδης τὴν διαφθορὰν ταῦτην τοῦ οὐρανοῦ ταῖς τὰ διδάχματα τοῦ Σωκράτους ἀποδίδων καίει τὸ φροντιστήριον αὐτοῦ. *

'Αλλ' αἱ Νεφέλαι καὶ εἰς ἡμᾶς σωθεῖσαι, ὃν ἐδώσαμεν τὴν ἀνάλυσιν, δὲν εἶναι αἱ ἐπὶ ἀρχοντος Ἰσάρχου τῷ 423 π. Χ. διδαχθεῖσαι, ἀλλ' αἱ δεύτεραι καλούμεναι, τῶν πρώτων Νεφέλων διασκευή, ἡτίς δὲν παρεστάθη δι' αἰτίαν ἀγγωστον. Κατά τινα δὲ εἰδησιν παλαιὸν καὶ αἱ δεύτεραι ἐδιδάχθησαν ἐπὶ ἀρχοντος Ἀμεινίου, ἡ διασκευὴ δὲ τῶν δευτέρων τούτων δὲν εἰσήχθη πλέον εἰς τὸ θέατρον. Πιθανώτατον εἶναι διτὶ αἱ δεύτεραι Νεφέλαι, ἀς ἔχομεν, δὲν ἐδιδάχθησαν, καίτοι πολὺ καλλίτερα ἦσαν, ὡς διεσκευάσθησαν, τῶν πρώτων. Αἱ πρώται εἰςέπεσον τοῦ Ἀριστοφάνους ἐλθόντος τρίτου, ὅχι διότι οἱ Ἀθηναῖοι ἦσαν

Δίκαιος Λόγος.

ἀδιάφοροι πρὸς τὰς φίλοσοφικὰς ἔριδας, ἀλλὰ διότι οἱ θαυμασταὶ τοῦ Σωκράτους συνήργησαν εἰς τὴν ἡτταν ταύτην, καὶ πρὸ πάντων, διότι καὶ ὁ τὰ δευτέρεια λαβὼν Ἀμεινίας, ὁμοίων πρὸς τὰς Νεφέλας κωμῳδίαν διδάξας, δεξιώτερον, φαίνε-

ται, διεξῆλθε τὴν ὑπόθεσιν καὶ ὁ πρῶτος κριθεὶς Κρατίνος, ὁ Αἰσχύλος τῆς κωμικῆς μούσης, ἐδίδαξε τὴν Πυτίνην, τὸ μεγαλοφύεστατον τῶν ἔργων αὐτοῦ. Οἱ Ἀριστοφάνης λέγει ἐν ταῖς σφρομέναις Νεφέλαις τοὺς νικήσαντας αὐτὸν ἀνδρας φορτικούς, ἀλλ' ὅμως ὑστερον δικαιότερον, φαίνεται, σκεφθεῖς, ἀναγνωρίζων τοῦ μεγάλου ἀντιπάλου τὴν δύναμιν, ἐπαίνει αὐτὸν ἐν τοῖς Βατράχοις, ὅπου ὁ χορὸς τῶν μυστῶν ἀπαγορεύει νὰ πλησιάσωσιν οἱ βέβηλοι, «ὅσοι δὲν ἔμυθησαν εἰς τὰ

Ἄδικος Λόγος.

Βακχικὰ μυστήρια τῆς ποιήσεως τοῦ ταυροφάγου Κρατίνου».

Τοῦ δὲ ἡ διασκευὴ τῶν πρώτων Νεφελῶν σχεδὸν πλήρης· ἀναμφίβολον δὲ εἶναι ὅτι τὰ πλεῖστα τῆς παραβάσεως, αἱ ἀντιλογίαι τοῦ Δικαίου καὶ τοῦ Ἀδίκου Λόγου καὶ ἡ πυρπόλησις τοῦ φροντιστηρίου τοῦ Σωκράτους εἰς τὴν διασκευὴν τῶν Νεφελῶν εἰσῆγησαν. Ἐκ τούτων τὰς εἰς τὸν ἀρχαῖον καὶ τὸν σύγχρονον τότε βίον ἀφορώσας ἀντιθέσεις ἔλαβεν ἐκ τῆς πρώτης ὑπὸ αὐτοῦ ποιησίσης κωμῳδίας, τῶν Δαιταλέων.

Ἄλλα τίς ἡ αἰτία τῆς συγγραφῆς τῶν Νεφελῶν; εἴπομεν ἀνωτέρω ὅτι ἡ φιλόπολις ψυχὴ τοῦ Ἀριστοφάνους ἐνόμιζε τὸν Σωκράτη ἕνα τῶν ὀλεθριωτάτων τῆς νεότητος διδασκάλων, διὸ καὶ τὴν κωμῳδίαν κατὰ αὐτὸν ἔγραψε. Λέγουσιν

ὅμως τινὲς τῶν παλαιῶν ὅτι ἡ ναγκάσθη πρὸς τοῦτο ὑπὸ τοῦ Ἀνύτου καὶ τοῦ Μελήτου διὰ χρημάτων.

Ἡ κατηγορία ὅτι ὁ Ἀριστοφάνης—ὁ κατηγορός αὐτοῦ τὸν Εὔπολιν, διότι λαθὼν χρήματα ἔγραψε τὸν Αὐτόλυκον—ὑπὸ χρημάτων διαφθαρεῖς ἐποίησε τὴν κωμῳδίαν εἰναι οὐ μόνον αἰσχρά, ἀλλὰ καὶ μωρά· διότι ὁ Ἀριστοφάνης ἤσθάνετο βαθεῖαν ἀπέχθειαν πρὸς τὰς μετριότητας· μετριότητες δὲ ἡσαν οἱ κατηγοροι τοῦ Σωκράτους, οἱ στρατηγὸς Ἀνύτος, ὁ ῥήτωρ Λύκων καὶ ὁ τραγῳδιῶν ποιητὴς Μέλητος. Τοσοῦτον δὲ κατεφρόνει τοῦ Μελήτου ὁ Ἀριστοφάνης, ὥστε ἐν τινὶ κωμῳδίᾳ τὸν Μέλητον ὅχι μόνον πρόστυχον ποιητὴν καὶ Θρῆκα τὸ γένος λέγει, ἀλλὰ καὶ Λαιούνιον· ὑπὸ ταύτην δὲ τὴν φράσιν δεινοτάτη κατηγορία ἐλάνθανε. Τὸ δὲ σπουδαιότατον· ὅτε ἐδιδάχθησαν αἱ Νεφέλαι (423 π. Χ.), ὁ Ἀνύτος ἦτο ἐντελῶς ἀσημος, τὸν δὲ Μέλητον ἵσως πρὸ μικροῦ ἐφώτισε τὸ μελιχρόδην τοῦ ἡλίου φως, τότε γεννηθέντα· διότι νέος εἶναι ἐντελῶς, δταν κατηγορῇ τοῦ Σωκράτους (399 π. Χ.). Καὶ εἶναι μὲν ἀληθὲς ὅτι ἐν τῇ ἀπολογίᾳ αὐτοῦ—διὸ δσα τοῦ κατηγόρους ὅτι περιεργάζεται τὸ ὑπὸ τὴν γῆν καὶ τὰ οὐράνια καὶ τὴν ἀδικίαν παριστᾶ ὡς δίκαιον—ὁ Σωκράτης λέγει ὅτι ταῦτα ἐγράφησαν πρῶτον ἐν τῇ Ἀριστοφάνους κωμῳδίᾳ. Ἀληθὲς εἶναι ὡσαύτως ὅτι τὰ ἐν τῇ κωμῳδίᾳ γραφέντα ἐγένοντο ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα περιθόντα, καὶ ὁ Συρακούσιος θαυματοποιὸς ἐν τῷ συμποσίῳ τοῦ Καλλίου ὑβρίζει τὸν φιλόσοφον, ὅτι ἐξετάζει τὰ ἔργα τῶν πατημάτων τῶν ψύλλων. Ἀλλ' εἶναι ὡσαύτως ἀληθὲς ὅτι ἀπὸ τῆς διδασκαλίας τῶν Νεφελῶν (423 π. Χ.) μέχρι τῆς κατηγορίας (399 π. Χ.) παρενέπεσον εἰκοσι τέσσαρα ἔτη, ὅτι καὶ ὁ Πλάτων καὶ ὁ Εὐενοφῶν δὲν μνησικακοῦσι πρὸς τὸν Ἀριστοφάνην καὶ ὅτι ὁ ποιητὴς καὶ ὁ φιλόσοφος συγχρητῶνται ἐν τῷ συμποσίῳ τοῦ Ἀγάθωνος πολλὰ χαρίεντα διαλεγόμενοι· διὸ ἀπορεῖ ὁ Ἀλκιβιάδης πῶς δὲν ἐκάθισαν πλησίον ἀλλήλων ἀνθρώποις ἀστεῖοι ὁ Σωκράτης καὶ ὁ κωμῳδοποιός, ὅστις ἐπεισθῇ βεβαίως ὅτι ὁ μεριμνοφροντιστὴς ἦτο ἀνδρῶν σοφώτατος ἀπάντων καὶ ὑπὸ τὴν σατύρου μορφὴν ἐκείνην ἐκρύπτετο θεοῦ ψυχὴ. Διὰ τῶν Νεφελῶν δὲ ποιητὴς προσέθηκεν ἄνθη εἰς τὸν στέφανον αὐτοῦ, τοῦ δὲ Σωκράτους οὐδαμῶς ἡσχύνθη ἡ εἰκών.

Οἱ Ἀριστοφάνης λοιπὸν δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ἔχῃ πλέον τύψεις συγειδότος διὰ τοῦ Σωκράτους τὸν θάνατον.

ΚΩΝΣΤ. Γ. ΖΗΣΙΟΥ

ΤΑΝΑΘΗΝΑΙΔΑ

ΤΟ·ΔΕΚΑΤΕΠΕΝΤΗΜΕΡΟΝ

Τὴν δόξαν καὶ τὴν ἀγαλλίασιν τοῦ ἀθηναϊκοῦ χειμῶνος. Τὸ ναυάγιον τοῦ δελτίου τῶν μετεωρολογικῶν πιθανοτήτων, ναυάγιον τὸ ὄποιον μᾶς ἐστέρησεν ὅπωδήποτε μίαν διασκέδασιν, τὴν ὄποιαν ἔχουν ὅλοι οἱ χαζοὶ τῷ εὐρωπαϊκῷ μεγαλοπόλεων, οἱ χάσκοντες ἐμπρὸς εἰς τὰς σχετικὰς τοιχοκολλήσεις καὶ διασκεδάζοντες μὲ τὰς πλάνας μᾶς ἀορίστου ἐπιστήμης, δὲν εἶναι λόγος νὰ μᾶς ἐμποδίσῃ νὰ κάμωμεν τὸ κοινωνικὸν προγνωστικὸν τοῦ χειμῶνος. Καὶ καθ' ὅλας τὰς πιθανότητας τὸν χειμῶνα αὐτὸν θὰ ἔχωμεν εἰς τὰς Ἀθήνας καταγίδας καλλιτεχνίας. Ή «Μουσικὴ Ἐταιρεία», ή «Παρανασός», ή «Ἐταιρεία τῶν Φιλοτέχνων», ή «Καλλιτεχνικὴ Ενωσίς», ή «Πινακοθήκη», ή «Σχολὴ τῶν Ωραίων Τεχνῶν», ή «Δραματικὴ Σχολὴ» δύο φαίνονται εἰς τὴν καλοκαιρινὴν αὐτὴν αρχὴν τοῦ χειμῶνος κεκορεσμένα ἀπὸ ἡλεκτροσύνην, εἶμαι δὲ βέβαιος ὅτι ὁ Παρθενών, τὸ Προπύλαιο, τὸ Ἐρέθιθειον καὶ ὅλα τὰρχατα μάρμαρα τὰ ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ὑπὸ τὴν γῆν θὰ κατελύθησαν ἡδη ἀπὸ ἀνατριχίλας ζωῆς. Καὶ ἐπειδὴ εἰς τὸν τόπον αὐτὸν δλα τὰ καλὰ καὶ τὰ κακὰ μᾶς ἔρχονται αἰφνίδια καὶ γωρίς νὰ τὰ περιμένωμεν, δπως οἱ πονόδοντοι καὶ τὰ λαχεῖα, δὲν ἔχει κανεὶς παρὸν νὰ εὐχηθῇ: δλη αὐτὴ ἡ καλλιτεχνία νὰ μᾶς ἔγγη εἰς καλόν. Τὸ μόνον βέβαιον εἶναι πῶς διδήποτε καὶ ἦν συμβῆ μετ' ὀλίγον καθεῖται Ἐλληνη θὰ κρατῇ καὶ ἔνα καλλιτεχνικὸν δργανον εἰς τὰς γείρας του καὶ οἱ ἀνθρώποι θὰ περιπατοῦν εἰς τοὺς δρόμους σύρουτες μαζί των πινέλλων, σμιλας καὶ μουσικὰ ὄργανα ἡ χειρονομοῦντες ὀλίγον «Μάκεβη» καὶ «Ἀμάλετον». Καὶ θὰ θελεις μὲν εὐχηθῇ κανεὶς νὰ ἔβλεπεν δύτερη ἀπὸ δλον αὐτὸν τὸν καλλιτεχνικὸν ἡλεκτρισμὸν περισσότερα μάτια καὶ περισσότερας ἀκοὰς καθαρισμένας διὰ τὴν αἰσθησιν τοῦ ὠραίου καὶ ὀλιγώτερα χερία κινούμενα πρὸς τὰς γορδὰς καὶ τὰς ὄθνας καὶ τὰ φαντάσματα τῶν δακαμάτων. Αὐτὸ δμως δὲν φαίνεται καὶ τόσον εύκολον, εἶναι δὲ γνωστὸν ὅτι τὰ χέρια εἶναι εὐκίνητότερα ἀπὸ τὰς αἰσθήσεις καὶ η δημιουργία προχειρότερα ἀπὸ τὴν αἰσθησιν εἰς τὸ κλίμα αὐτό.

Τὸ ἀλληνικὸν κλίμα... Κενὸν πλαίσιον, ἀλλοίμονον! Τὸ ἀλληνικὸν κλίμα καὶ τὰ ἀλληνικὰ μάρμαρα... Πλαίσιον τοῦ ὄποιον αναδεικνύεται ὅλη η γαρίς, δταν τύχη μία ωραία εἰκὼν ἡ εἰδοποιεῖ τὴν εἰσδόλην τοῦ χειμῶνος ἐπάνω ἀπὸ τὰ σπογγίσματα τῶν ἀνθρωπίνων μετώπων καὶ τὰς κρεμασμένας γλώσσας τῶν σκύλων. Καὶ ἐν συνέβαινε τοῦτο, κανεὶς δὲν θὰ είχε τούλαχιστον νὰ παραπονήται δπως τώρα διὰ τὴν ἀπροθυμίαν καὶ τὴν ἀναχριθείαν τοῦ χειμῶνος καὶ θὰ ἔζουσαμεν ἵσως εύτυχέστεροι χωρίς ἡμεροδιάκτας, κανονίζοντες μόνοι μας τὰς ἡμερομηνίας.

Μᾶς ἀρχεὶ ὅπωδήποτε ὅτι ἀργὰ ἡ γρήγορα θὰ ἔχωμεν τὸν χειμῶνα μᾶς καὶ δτι, καθὼς προμηνύεται τούλαχιστον, δὲν θὰ λείψῃ τίποτε ἀπὸ δι.τι ἀποτελεῖ

τοῦ κόμητος Καρόλου δὲ Μουν. (Ἐπιθεώρησις τῶν Δύο Κόδων, 15 Αύγουστου).

— Τὸ σύγχρονον Ἐλληνικὸν Θέατρον, ὑπὸ Ιουλίου Εσλεν.—(Das litterarische Echo, Μάρτιος 1900).

— Θέατρον Σοφοκλέους.—«Οἰδίποιος Τύραννος» ὑπὸ Μανωικίου Κροναζέ. (Revue des Cours, 21 καὶ 28 Ιουνίου καὶ 12 Ιουλίου).

— Ἡ αὐτοκράτειρα Θεοδώρα, ὑπὸ Διέλ. (Μεγάλη Ἐπιθεώρησις, 4 Ιουλίου).

— Θέατρον Εὐρυπίδου.—«Ιππάλυτος στεφανηφόρος», ὑπὸ Μανωικίου Κροναζέ. (Revue des Cours, 19 Ιουλίου).

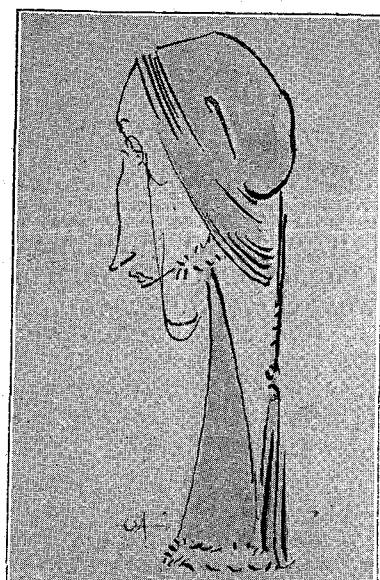
— Άι «Ερινύες» τοῦ Λεκόντ δὲ Λῖλ, ὑπὸ Γ. Λαοδούμε. (ἐν τῷ αὐτῷ περιοδικῷ 1 Φεβρουαρίου).

— Τὸ θέατρον τοῦ Εὐρυπίδου ἡ «Ἀλκηνοτίς», ὑπὸ Μ. Κροναζέ. (ἐν τῷ αὐτῷ περιοδικῷ 29 Μαρτίου).

— Τὸ θέατρον τοῦ Εὐρυπίδου ἡ «Μήδεια», ὑπὸ Μ. Κροναζέ. (ἐν τῷ αὐτῷ περιοδικῷ 12 Ἀπριλίου 1900).

— Ἡ Ἐλληνικὴ φιλοσοφία πρὸ τοῦ Σωκράτους, ὑπὸ Κ. Βάδδιγκτων (Ἀκαδημία τῶν ηθικοπολιτικῶν ἐπιστημῶν (13—20 Ιανουαρίου).

— Βοονία καὶ Ἐρεχθοβίη, ὑπὸ διαφόρων (όλοι ληρόι τὸ φυλλάδιον τῆς 30 Μαρτίου 1900 τῆς Γενικῆς Ἐπιθεωρήσεως τῶν θεωρ. καὶ ἐφηρμ. ἐπιστημῶν).

Ἡ ἐξέλιξις τοῦ ἐνδύματος (ὑπὸ Θ. Ἀρρίνου).